

RAPORTUL ANUAL DE ACTIVITATE

pentru anul 2023

CUPRINS

1	Organizarea și funcționarea întreprinderii, competență și atribuții	5
2	Conducerea și organizarea	6
3	Resurse umane	11
4	Activitatea financiară	14
4.1	Rezultatele financiare	14
4.2	Indicatori	26
4.3	Tarife	26
5	Proiecte finanțate din surse externe	27
5.1	Proiectul de reabilitare a rețelei de transport al Î.S. “Moldelectrica”	27
5.1.1	Proiectul de interconectare a sistemelor electroenergetice Moldova-România	30
5.1.2	Proiectul elaborării Studiului de fezabilitate pentru interconexiunea rețelelor electrice MD-RO	31
5.1.3	Activitatea cu suportul MESA	32
6	Activitatea economică [de producere]	34
	S-au îndeplinit următoarele lucrări de bază:	39
7	Securitatea și sănătatea în muncă	42
7.1	Lucrul cu personalul serviciului de protecție și prevenire	43
7.2	Traumatismul de muncă	44
7.3	Verificarea locurilor de muncă	45
7.4	Deranjamentele tehnologice în rețelele electrice ale Î.S. “Moldelectrica” în anul 2023	47
8	Protecția mediului înconjurător	48
9	Accesul la rețelele electrice de transport	52
10	Activitatea internațională	53
10.1	Interconectarea sistemelor energetice a Republicii Moldova și Ucrainei cu sistemul energetic ENTSO-E	53
10.2	Organizarea interacțiunii Operatorului sistemului de transport (OST) cu operatorii zonelor externe de dispecerizare.	54

10.3	Coordonarea interacțiunii Operatorului sistemului de transport cu organele executive și organele de lucru ale organizațiilor internaționale în domeniul energetic.	55
10.3.1	Relațiile OST cu Comitetul Executiv al Consiliului Electroenergetic ale țărilor CSI.	55
10.3.2	Relațiile OST cu Secretariatul Comunității Energetice.	55
10.3.3	Oficiul de Emitere a codurilor EIC	56
10.3.4	Regiunea de calculul coordonat a capacității [Capacity Calculation Region – CCR]	56
10.3.5	Proiecte pentru implementare locală [Local Implementation Project – LIP]	57
11	Piața energiei electrice	58
11.1	Organizarea interacțiunii OST cu participanții pieței angro a energiei electrice din Republica Moldova.	58
11.2	Realizarea funcțiilor Operatorului Sistemului de Transport privind gestionarea relațiilor contractuale ale participanților pieței energiei electrice din cadrul SE al RM	58
11.3	Consumul tehnologic de energie electrică în rețeaua electrică de transport.	59
11.3.1	Valorile normative și calculate a consumului tehnologic de energie electrică.	59
11.3.2	Analiza consumului tehnologic efectiv de energie electrică.	59
11.4	Indicatori privind continuitatea serviciului de transport al energiei electrice.	63
12	Perspectivile de dezvoltare a întreprinderii	64

Stimați prieteni!

Anul 2023, a fost marcat de mai multe evenimente importante pentru Î.S. Moldelectrica și sistemul de transport a energiei electrice, iar situația în regiune a continuat să rămână complicată pentru operarea sistemului electroenergetic.

În luna mai 2023 a fost obținută opinia pozitivă a Energy Community Secretariat asupra procesului de certificare a Î.S. Moldelectrica în calitate de operator de sistem după modelul Operator de Sistem Independent. Astfel, în data de 11 iulie 2023 prin Hotărârea ANRE Nr. 447 Î.S. Moldelectrica a fost certificată în calitate de operator de sistem după modelul Operator de Sistem Independent.

Urmare certificării cu succes a Î.S. Moldelectrica a fost posibil inițierea procesului de obținere a statutului de membru observator a ENTSO-E. Urmare efortului depus de colaboratorii Î.S. Moldelectrica, în septembrie 2023 a fost transmis setul de documente necesare către ENTSO-E, iar în cadrul ședinței plenare din 26 octombrie 2023 cu vot unanim, Î.S. Moldelectrica a fost acceptată ca membru observator ENTSO-E. Urmare deciziei pozitive, în 22 noiembrie 2023 a fost semnat acordul pentru obținerea statutului de membru observator cu ENTSO-E, care va intra în vigoare în data de 01.01.2024. Astfel Î.S. Moldelectrica este la un pas mai aproape de a deveni membru deplin a ENTSO-E. În următoarea perioadă urmează ca Î.S. Moldelectrica să depună un efort major pentru a deveni membru cu drepturi depline, dar avem toată certitudinea că o să reușim în această provocare cu brio.

Pe parcursul anului 2023 a continuat implementarea proiectelor de interes național, astfel am reușit să avansăm în construcția liniei electrice aeriene 400 kV Vulcănești-Chișinău precum și au fost făcuți pași majori în inițierea Proiectului construcției celei de a doua linii de interconexiune 400 kV Bălți-Suceava. Adicional am reușit să elaborăm studiile necesare de sistem pentru identificarea celei de a treia linie de interconexiune cu România și anume linia electrică aeriană 400 kV Strășeni-Gutinaș.

Toate aceste proiecte urmează să parcurgă etapa dezvoltării și implementării active în următorii ani.

Pe lângă sarcinile tehnice ambițioase preconizate pentru anul 2023, Î.S. “Moldelectrica”, împreună cu colegii din Ministerul Energiei, ANRE și consultanții angajați au realizat diverse acțiuni pentru transpunerea acquis-ului comunitar al Uniunii Europene.

Un alt eveniment important care a marcat o nouă etapă în colaborarea dintre Î.S. Moldelectrica și NEK Ukrenergo a fost semnarea în luna decembrie 2023 a acordurilor pentru stabilirea procedurilor de alocare comună pe termen lung și scurt pe granița Moldova-Ucraina.

Î.S. Moldelectrica în anul 2024 urmează să finalizeze elaborarea noului plan de dezvoltare a rețelelor electrice de transport pentru următorii 10 ani, adaptat la circumstanțele noi, de activitate în regim sincron cu sistemul electroenergetic european, dar și continuarea proceselor inițiate pentru dezvoltarea sistemului electroenergetic și proceselor interne pentru asigurarea alimentării continue a consumatorilor de energie electrică ai Republicii Moldova.

Cu deosebită considerație,
Director general interimar
Sergiu APARATU

1 ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA ÎNȚREPRINDERII, COMPETENȚĂ ȘI ATRIBUȚII

Prezentul Raport a fost întocmit întru executarea art. 32 pct. 7 al Legii cu privire la energia electrică nr. 107 din 27.05.2016, art. 31 al Legii contabilității nr. 113 din 27.04.2007 și al Ordinului intern al întreprinderii nr. 43 din 24.01.2018 privind procedura de elaborare a raportului anual de activitate al Î.S. “Moldelectrica”.

Statutul întreprinderii

Î.S. “Moldelectrica” este o întreprindere de stat creată în conformitate cu Hotărârea Guvernului RM nr. 1000 din 02.10.2000 “Cu privire la crearea unor întreprinderi de stat în sectorul electroenergetic”. Întreprinderea a fost înregistrată la Camera Înregistrării de Stat a Ministerului Dezvoltării Informaționale al RM pe 26.10.2000 cu nr. 1002600004580.

Domeniul de activitate

Î.S. “Moldelectrica” activează în baza licenței pentru efectuarea activității de transport a energiei electrice AA nr. 064574 din 10.06.2008, eliberate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (în continuare – ANRE) cu termenul de valabilitate până la 20.04.2026. De asemenea, Î.S. “Moldelectrica” deține licența de conducere centralizată a sistemului electroenergetic nr. AC 001549, eliberată de către ANRE pe 30.06.2021, valabilă până pe 29.06.2046.

Principalele genuri de activitate ale Întreprinderii sunt:

- conducerea centralizată a sistemului electroenergetic (activitatea de dispecerat centralizată);
- transportul energiei electrice;
- pregătirea și perfecționarea personalului din sectorul electroenergetic.

Î.S. “Moldelectrica” în activitatea sa se conduce de Legea RM nr. 246 din 23.11.2017 “Cu privire la întreprinderea de stat și întreprinderea municipală” cu modificările și completările ulterioare, Statutul întreprinderii, alte acte legislative și normative.

2 CONDUCEREA ȘI ORGANIZAREA

Fondatorul întreprinderii

Fondatorul întreprinderii este Ministerul Energiei al Republicii Moldova, care își exercită dreptul de administrare a întreprinderii prin intermediul Consiliului de Administrație și Directorului general interimar al întreprinderii.

Consiliul de Administrație

Nr.	NP membrilor consiliului / reprezentantul statului	Funcția deținută	Funcția exercitată în Consiliu de Administrație
1	2	3	4
1.	Nicolae Olari	Șef Direcție Eficiență Energetică, Ministerul Energiei;	Președinte
2.	Angela Țurcanu	Secretar general, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;	Membru
3.	Veaceslav Șipitca	Secretar de stat, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;	Membru
4.	Mircea Pascaluța	Secretar de stat, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale;	Membru
5.	Liliana Moraru	Șefa Direcția juridică, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării;	Membru
6.	Elena Matveeva	Șefa Direcție generală datorita sectorului public și asistență externă, Ministerul Finanțelor;	Membru
7.	Ion Andronic	Șef interimar Direcția energie electrică, Ministerul Energiei;	Membru
	Secretară		
15.	Natalia Șcurupii	Șef adjunct al secției de planificare economică, Î.S. 'Moldelectrica'	

Tabelul 1. Consiliul de Administrație

Structura întreprinderii

Structura Î.S. “Moldelectrica” este constituită din aparatul central, în cadrul căruia activează 26 servicii și 4 sucursale (Figura Nr. 1), atribuțiile și competențele cărora sunt stabilite în conformitate cu legislația în vigoare prin regulamentele fiecărei subdiviziuni structurale.

Sucursalele Î.S. “Moldelectrica”

Î.S. “Moldelectrica” își desfășoară activitatea pe întregul teritoriul Republicii Moldova, având în componența sa 4 sucursale, care nu sunt persoane juridice.

Sucursala “RETÎ Nord-Vest” [or. Dondușeni, str. Ștefan cel Mare, 30] efectuează gestionarea operativă a rețelelor electrice de tensiune înaltă, transportarea energiei electrice prin rețelele 35-330 kV, exploatarea și dezvoltarea RETÎ în zona de nord-vest a Republicii Moldova (raioanele Dondușeni, Soroca, Drochia, Edineț, Briceni, Ocnița).

Conform situației din 31.12.2023 la balanța sucursalei sunt:

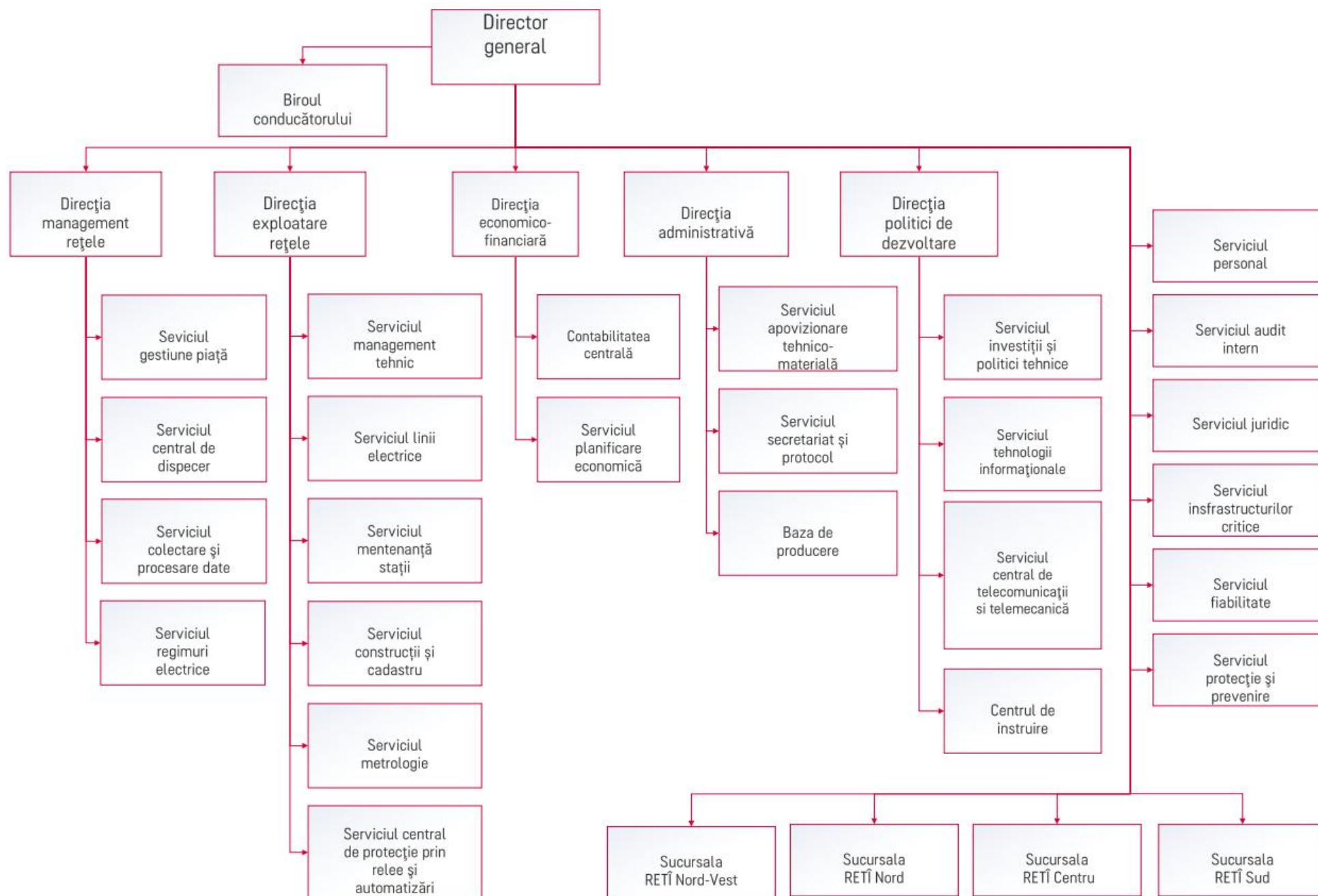
1) 43 stații electrice cu puterea totală de 553,3 MVA, dintre care:

- 6 stații electrice 110/35/10 kV - 198,0 MVA;
- 17 stații electrice 110/10/ kV - 214,6 MVA;
- 1 stație electrică 110/6 kV - 12,6 MVA;
- 15 stații electrice 35/10 kV - 103,8 MVA;
- 1 stație electrică 35/10-6 kV - 10,3 MVA;
- 1 stație electrică 35/6-0,4 kV - 4,4 MVA;
- 1 stație electrică 35/6 kV - 4,0 MVA;
- 1 stație electrică 10/6 kV - 5,6 MVA.

2) 819,57 km linii electrice pe traseu, inclusiv:

- LEA 330 kV - 88,0 km;
- LEA 110 kV - 500,98 km;
- LEA 35 kV - 230,59 km.

Figura 1. Organigrama Î.S. "Moldelectrica"

Sucursala “RETÎ Nord” [mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare, 180] efectuează gestionarea operativă a rețelelor electrice de tensiune înaltă, transportarea energiei electrice prin rețelele 35-330 kV, exploatarea și dezvoltarea RETÎ în zona de nord a Republicii Moldova [mun. Bălți, raioanele Glodeni, Fălești, Ungheni, Sîngerei, Florești, Rezina, Șoldănești, Rîșcani].

Conform situației din 31.12.2023 la balanța sucursalei sunt:

1) 59 stații electrice cu puterea totală de 1377,2 MVA, dintre care:

- 1 stație electrică 330/110/10 kV - 600,0 MVA;
- 11 stații electrice 110/35/10 kV - 291,6 MVA;
- 19 stații electrice 110/10 kV - 310,5 MVA;
- 1 stație electrică 110/10-6 kV - 16,3 MVA;
- 21 stații electrice 35/10 kV - 125,2 MVA;
- 6 stații electrice 35/10-6 kV - 33,6 MVA.

2) 1105,24 km linii electrice pe traseu, inclusiv:

- LEA 330 kV - 48,65 km;
- LEA 110 kV - 670,69 km;
- LEA 35 kV - 385,90 km.

Sucursala “RETÎ Sud” [or. Comrat, str. Lenin, 56] efectuează gestionarea operativă a rețelelor electrice de tensiune înaltă, transportarea energiei electrice prin rețelele 110-400 kV, exploatarea și dezvoltarea RETÎ în zona de sud a Republicii Moldova [raioanele Cimișlia, Basarabeasca, Comrat, Leova, Cantemir, Taraclia, Ciadîr-Lunga, Vulcănești, Cahul].

Conform situației din 31.12.2023 la balanța sucursalei sunt:

1) 34 stații electrice cu puterea totală de 1064,1 MVA, dintre care:

- 1 stație electrică 400/110/35 kV - 500,0 MVA;
- 8 stații electrice 110/35/10 kV - 241,0 MVA;
- 25 stații electrice 110/10 kV - 323,1 MVA.

2) 992,49 km linii electrice pe traseu, inclusiv:

- LEA 400 kV - 203,0 km;
- LEA 110 kV - 758,19 km;
- LEA 35 kV - 31,3 km.

Sucursala “RETÎ Centru” [or. Vatra, str. Luceafărul, 13] efectuează gestionarea operativă a rețelelor electrice de tensiune înaltă, transportarea energiei electrice prin rețelele 35-330 kV, exploatarea și dezvoltarea RETÎ în zona centrală a Republicii Moldova (raioanele Strășeni, Călărași, Nisporeni, Telenești, Orhei, Hîncești, Ialoveni, Ștefan-Vodă, Căușeni, Anenii Noi).

Conform situației din 31.12.2023 la balanța sucursalei sunt:

1) 47 stații electrice cu puterea totală de 1656,2 MVA, dintre care:

- 1 stație electrică 330/110/35 kV - 400 MVA;
- 1 stație electrică 330/110/10 kV - 400 MVA;
- 14 stații electrice 110/35/10 kV - 419 MVA;
- 25 stații electrice 110/10 kV - 345,7 MVA;
- 3 stații electrice 110/10-6 kV - 54,9 MVA;
- 1 stație electrică 110/6 kV - 26 MVA;
- 1 stație electrică 35/10 kV - 8 MVA;
- 1 stație electrică 35/6-0,4 kV - 2,6 MVA.

2) 1149,71 km linii electrice pe traseu, inclusiv:

- LEA 330 kV - 240,69 km;
- LEA 110 kV - 888,51 km;
- LEA 35 kV - 20,51 km.

3 RESURSE UMANE

Structura organizatorică a întreprinderii prevede un efectiv de personal în mărime de 1352 unități.

Conform situației la 01.01.2023, numărul scriptic al personalului întreprinderii a constituit 1278 persoane.

Astfel, statele întreprinderii sunt completate cu cadre în proporție de 94,5%.

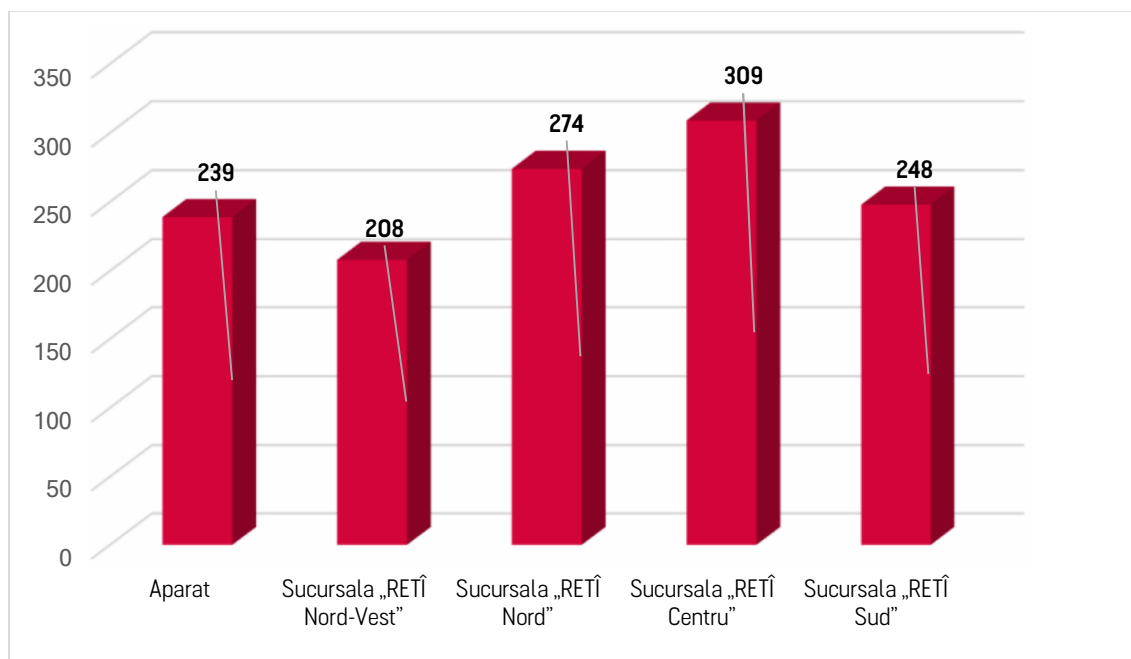

Figura 2. Personalul scriptic al întreprinderii

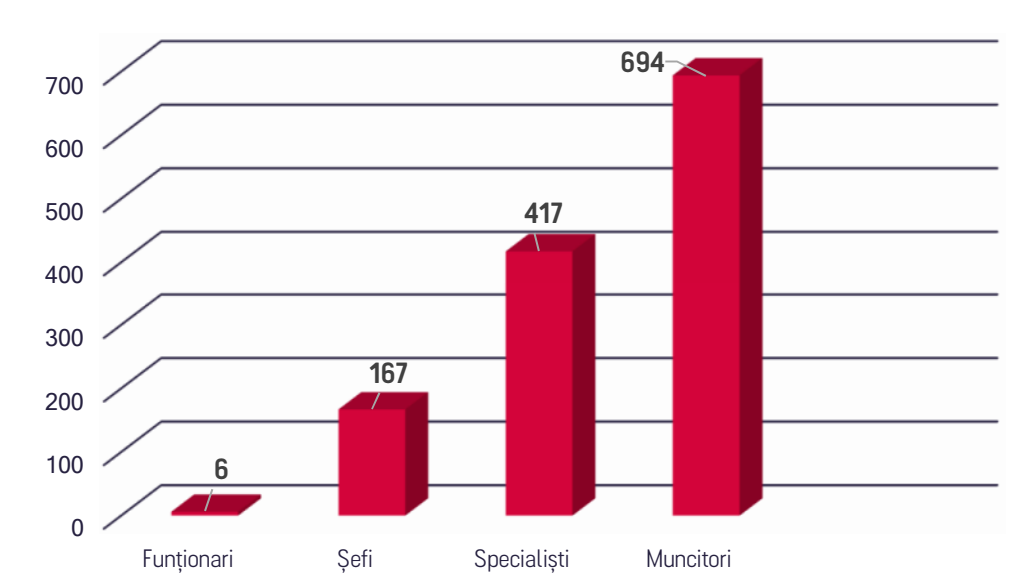

Figura 3. Repartizarea personalului Î.S. “Moldelectrica” după categorii

Analiza structurii personalului scriptic, în funcție de categorii, arată că personalul cu funcții executive reprezintă 87%, iar personalul cu funcții de decizii și control – 13%.

Conform profilului de vârstă al personalului, care activa efectiv la data de 31.12.2023, 54% constituie personalul cu vârsta până la 50 de ani.

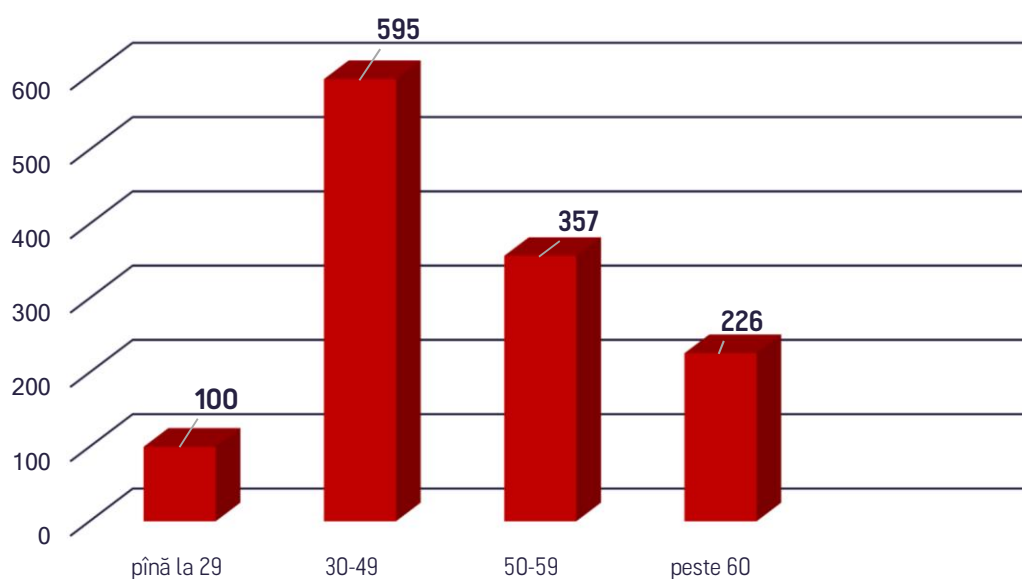

Figura 4. Profilul de vârstă al angajaților Î.S. "Moldelectrica"

Pe parcursul anului 2023, numărul angajaților cu vârsta până la 50 de ani s-a majorat în comparație cu anul 2022 cu 4 persoane. Numărul persoanelor cu vârsta 50 – 59 de ani indică o creștere cu 7 unități. Numărul persoanelor cu vârsta de 60 ani și mai mult este în descreștere în 2023 [24 unități], ponderea acestora în numărul total de personal pentru perioada analizată atestă valori negative față de anul 2022.

Dezvoltarea profesională a angajaților conform studiilor:

Studii	Număr
Începătoare	7
Medii incomplete	50
Medii de cultura generală	92
Cursuri de specialitate	9
Medii incomplete cu SPT	40
Medii generale [cu SPT]	248
Medii speciale [școală profesional-tehnică]	257
Superioare incomplete	2
Superioare de scurtă durată	41
Superioare	508
Postuniversitare de master	23
Postuniversitare doctorat	1
Total:	1278

Tabelul 2. Dezvoltarea profesională a angajaților conform studiilor

Conform datelor actualizate, 42% din angajați au studii superioare universitare și postuniversitare, iar 23% au studii superioare de scurtă durată și medii de specialitate, ceea ce atestă un grad înalt de calificare a personalului întreprinderii. Structura personalului Î.S. “Moldelectrica” asigură administrarea eficientă a subdiviziunilor întreprinderii și a întreprinderii în ansamblu, precum și îndeplinirea calitativă și la timp a atribuțiilor și sarcinilor stabilite funcției.

4 ACTIVITATEA FINANCIARĂ

4.1 Rezultatele financiare

Rezultatul financiar net înregistrat în anul 2023 a fost pozitiv, în valoare de 272,1 mil lei.

Mil. lei	2023	2022
ACTIVITATE OPERAȚIONALĂ		
Venituri	1160.6	630
Costuri operaționale	831.2	713.5
EBIT	329.4	-83.5
Cu profit zero		
Venituri	541.9	599.2
Costuri operaționale	541.9	599.2
EBIT	0.0	0.0
ACTIVITATE FINANCIARĂ		
Venit	95.3	92.1
Costuri	67.8	118.3
EBIT	27.5	-26.2
Impozit pe venit	84.8	-5.37
Profit/pierdere netă	272.1	-104.3

Tabelul 3. Contul de profit și pierdere

Rezultatul financiar pozitiv în perioada de raportare a fost generat atât de activitatea operațională cât și de activitatea financiară.

EBIT din activitatea operațională cu profit permis a înregistrat un rezultat pozitiv de 329,4 mil lei, față de rezultatul negativ de 83,5 mil lei înregistrat în 2022. Partea cea mai mare al rezultatului pozitiv din activitatea operațională îi revine veniturii obținut din reversarea pierderii din deprecieri din 2015, în urma testului de depreciere efectuat în 2023.

Deși, atât veniturile cât și costurile în anul 2023 au avut tendință de creștere, un ritm sporit se înregistrează a veniturilor, datorită tarifului majorat, în comparație cu 2022, pentru serviciul de transport al energiei electrice aprobate și pus în aplicare de ANRE, începând cu 1 ianuarie 2023.

Asupra rezultatului global pozitiv al anului l-a avut și activitatea financiară cu profit de peste 27 mil lei, în comparație cu anul 2022 în care s-au înregistrat pierderi de 26 mil lei.

Mil. lei	2023	2022
Rezultat din diferența de curs valutar	30.0	-8.1
venit	84.36	92.1
cheltuieli	54.3	100.2
Rezultat din dobânzi calculate, comisioane, taxe	-13.51	-18.1
venit	0	0
cheltuieli	13.51	18.1
Venit din alocarea capacității	5.45	0
Venit aferent depozitului și dobânda contului curent	5.53	0.05
Profit/pierdere netă	27.5	-26.2

Tabelul 4. Rezultatele financiare

Veniturile din activități operaționale

În anul 2023 veniturile totale operaționale ale întreprinderii au constituit 1,7 mld. lei, comparativ cu 1,2 mld. lei obținute în anul 2022.

Mil. lei	2023	2022
Venituri:	1702.48	1229.22
Venituri din serviciul de transport al e/e	881.73	618.4
Venituri din servicii de echilibrare	541.89	599.2
Reversarea pierderilor anterioare din depreciere	266.87	-
Servicii auxiliare (instruirea cadre, locațiune, etc.)	2.35	1.58
Alte venituri	9.64	10.04

Tabelul 5. Venituri din activități operaționale

Creșterea veniturilor cu 38% comparativ cu aceeași perioadă a anului anterior este determinată în special, de veniturile obținute din prestarea serviciului de transport al energiei electrice și în urma reversării pierderilor anterioare din depreciere.

Structura venitului din activitatea operațională în an. 2023, %

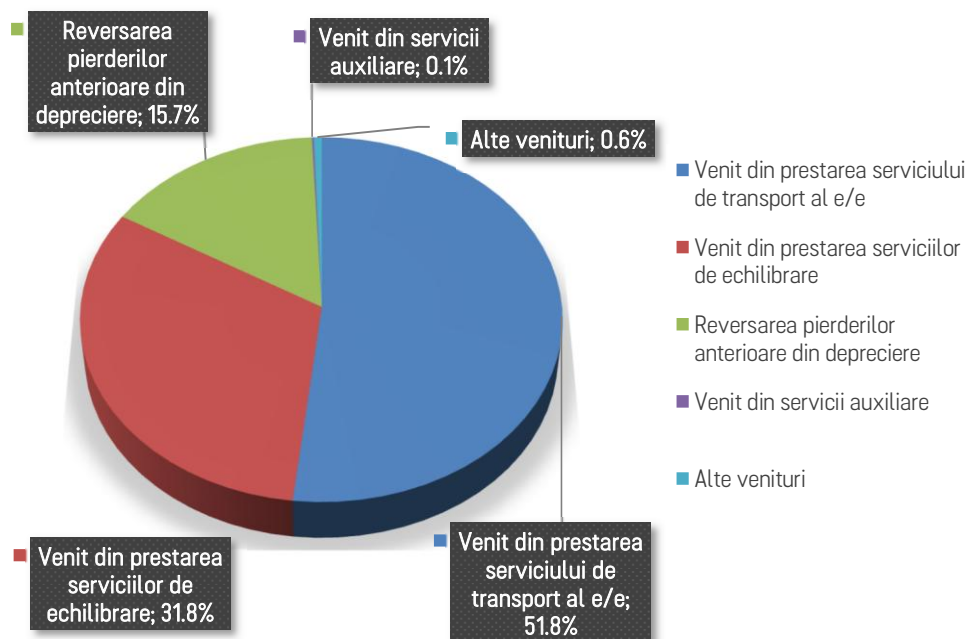

Figura 5. Structura veniturilor din activități operaționale, %

Venitul obținut din transportul energiei electrice an.2019-2023, mii lei

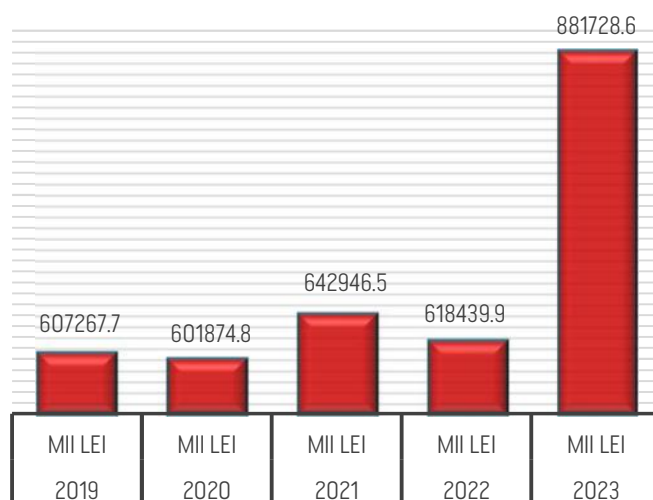

Figura 6. Venituri din activitatea de transport al e/e, milioane lei

Veniturile obținute din segmentul activităților cu profit permis și anume din tariful de transport al energiei electrice au reprezentat 57,4% din veniturile totale operaționale înregistrate de întreprindere în anul 2023 și au crescut în procente cu 43% comparativ cu aceeași perioadă a anului 2022 [881,73 mil lei în anul 2023 față de 618,4 mil lei în anul 2022], în urma majorării de către ANRE, începând cu 1 ianuarie 2023, a tarifului de la 14,5 bani/kWh până la 20,1 bani/kWh.

În afară de majorarea tarifului, venitul sporit din prestarea serviciului de transport al e/e, în perioada analizată, se datorează creșterii volumului de energie electrică transportat de Î.S. „Moldelectrica” cu aproximativ 3 la sută față de anul 2022 și a constituit 4,38 miliarde kWh.

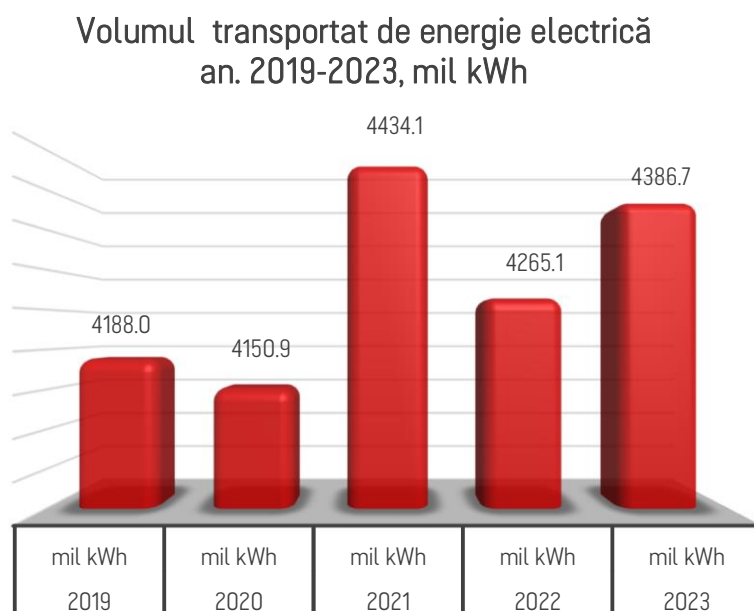

Figura 7. Volum transport energie electrică, milioane kWh

Distribuirea pieții energiei electrice între utilizatorii serviciului de transport an. 2023, %

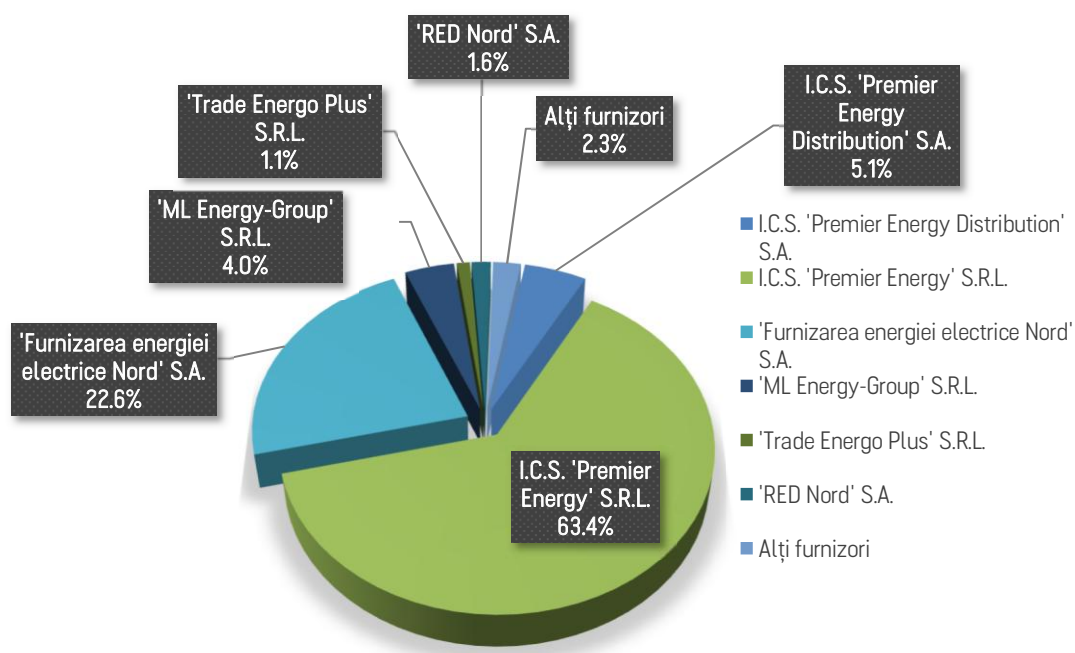

Figura 8. Distribuiea pieței energiei electrice, %

În anul de raportare, în comparație cu 2022, s-a redus cota serviciilor de transport acordate I.C.S. „Premier Energy” S.R.L. în favoarea altor furnizori.

Un segment neînsemnat al activităților operaționale cu profit permis îl constituie serviciile auxiliare, cu o cotă 0,2% din veniturile întreprinderii. Aceste servicii sunt prestate la prețuri nereglementate de stat.

Mii. lei	2023	2022	23/22
Venit din instruirea cadrelor	1524	1325,1	15,0%
Venit din servicii de locațiune	86	84,9	1,3%
Alte venituri din servicii: auto, măsurare, montare, atestare, etc.	735	161	356,5%
Total	2345	1571	49,3%

Tabelul 6. Venit din servicii auxiliare

Costuri

Mil. lei	2023	2022	23/22
Costuri operaționale	1373.00	1312.70	4.59%
Cheltuieli privind reparații și mentenanță	43.5	43.8	-0.68%
Cheltuieli privind consumul propriu tehnologic	232.8	226.9	2.60%
Cheltuieli privind energie electrică de echilibrare	541.90	599.20	-9.56%
Amortizarea	124.9	133.8	-6.65%
Cheltuieli cu personalul	353.1	302.7	16.65%
Alte costuri	76.8	6.3	1119.05%

Tabelul 7. Costuri din activitatea operațională

Distribuirea costurilor în an.2023, %

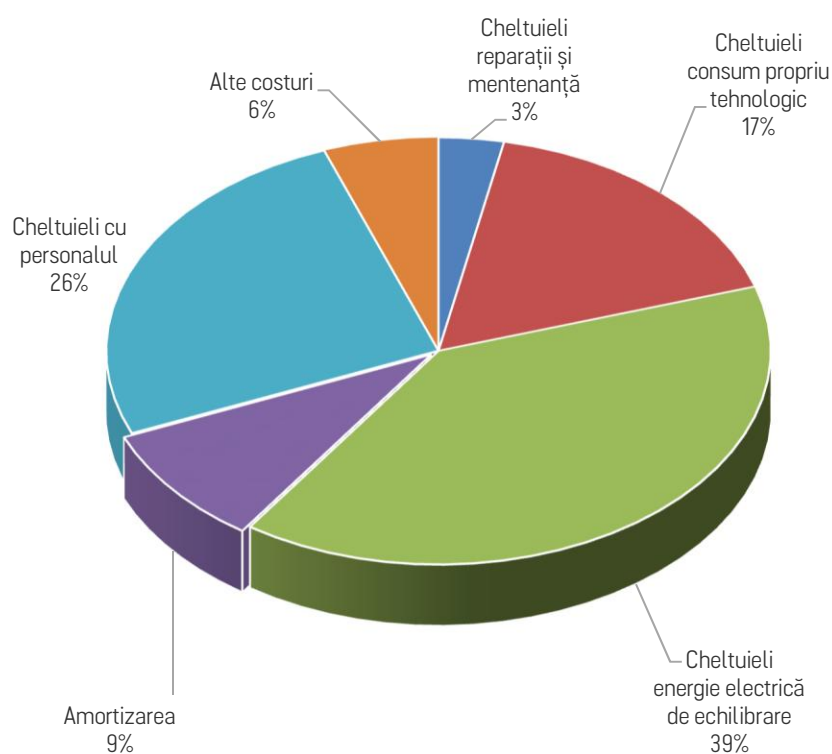

Figura 9. Distribuția pieței energiei electrice, %

Comparativ cu anul precedent structura costurilor a suportat modificări.

Cheltuielile totale operaționale realizate în anul 2023 au înregistrat o creștere de 4,6% comparativ cu perioada similară a anului anterior (1373 mil lei în 2023 față de 1312,7 mil lei în 2022).

Cheltuielile totale s-au majorat datorită cheltuielilor întreprinderii legate de remunerarea muncii angajaților și altor costuri.

Cheltuielile privind reparații și mentenanță s-au menținut la nivelul anului 2022 (43,5 mil lei în 2023 și 43,8 mil lei în 2022).

Cheltuieli privind acoperirea consumului propriu tehnologic de energie electrică.

Pentru acoperirea consumului propriu tehnologic de energie electrică în rețelele electrice de transport, în 2023 s-a procurat energie electrică în volum de 177,0 mil kWh. Cantitatea achiziționată de energie electrică pentru acoperirea consumului a crescut cu 30,1 mil kWh (de la 146,9 mil kWh în anul 2022, la 177 mil kWh în anul 2023).

Principalele cauze care au determinat majorarea consumului tehnologic de energie electrică în rețelele electrice de transport se datorează:

- regimului de funcționare a rețelei de transport 110 – 400 kV;
- specificului și nivelul sarcinilor în rețeaua de transport 110 – 400 kV;
- regimului de funcționare LEA 330 – 400 kV ce formează un sistem și anume tranzitul România –

Moldova – Ucraina.

O influență semnificativă asupra nivelului de consum tehnologic de energie electrică a fost realizată de fluxuri inelare de energie electrică dinspre și spre Ucraina prin rețeaua de transport de 110-400 kV Î.S. Moldelectrica.

Volumul și costul consumului tehnologic de energie electrică an.2019-2023

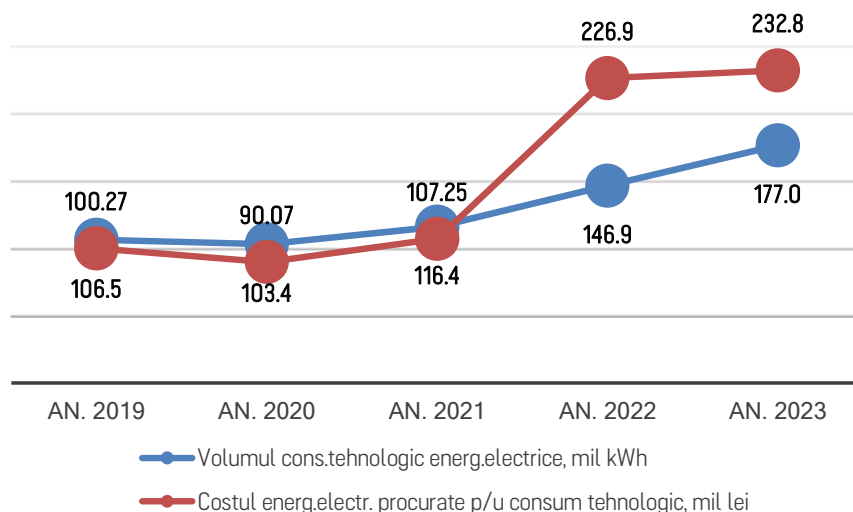

Figura 10. Volumul și costul consumului tehnologic de energie electrică

Pe fondul creșterii consumului tehnologic de energie electrică în rețelele electrice de transport cu 20,5%, costul total cu procurarea energiei electrice necesare acoperii consumului tehnologic s-a mărit cu 2,6% în 2023 față de 2022. Decalajul între creșterea procentuală a consumului față de costul de procurare în anul 2023 a fost determinată de micșorarea prețurilor de achiziție a energiei electrice și întărirea monedei naționale față de dolarul SUA.

Prețul mediu de procurare a e/e destinate acoperirii consumului tehnologic de e/e [dolari SUA]

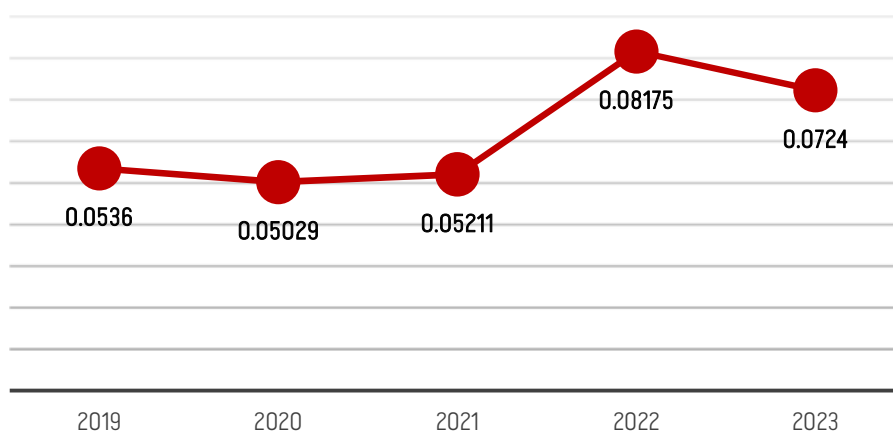

Figura 11. Prețul mediu de procurare a energiei electrice, dolari SUA/kWh

Cursul mediu anual USD/EURO (BNM)
an.2021-2023, lei/bani

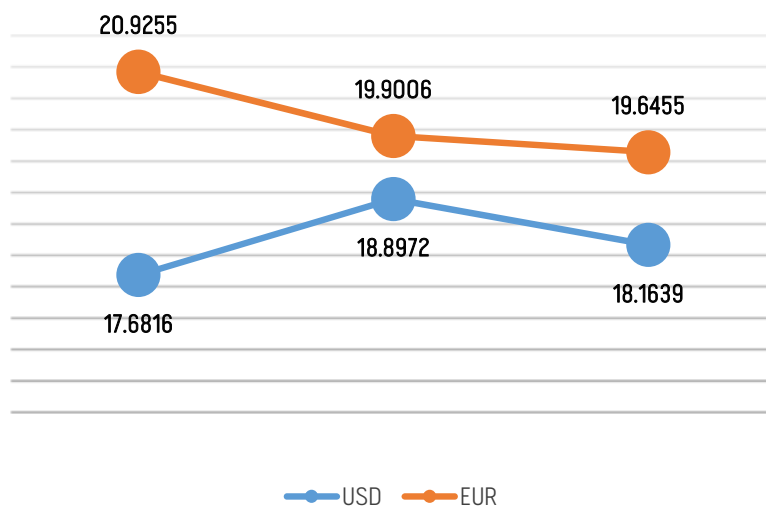

Figura 12. Cursul valutar mediu anual BNM

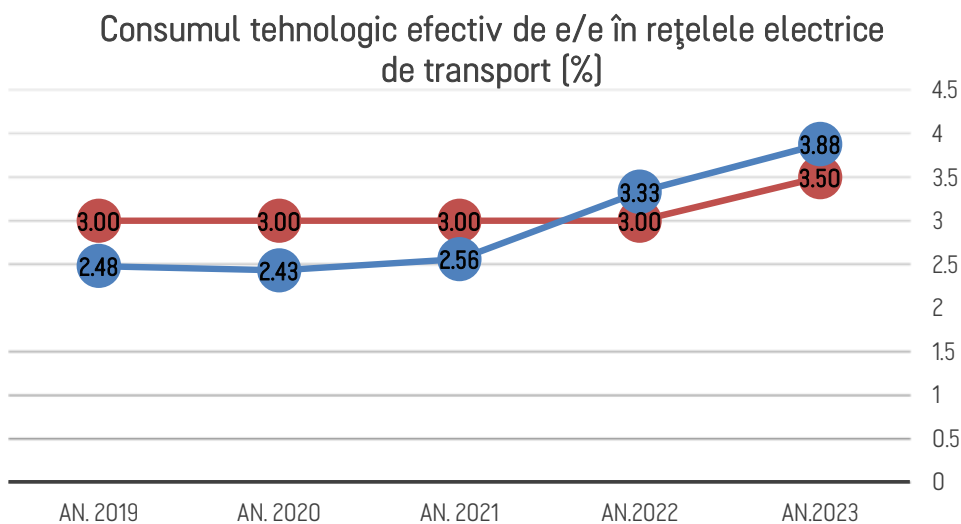

Figura 13. Nivelul efectiv de consum tehnologic de e/e, %

Nivelul consumului tehnologic de energie electrică în 2023 a constituit 3,88% din volumul de energie electrică intrată în rețelele electrice de transport ale Î.S. „Moldelectrica”, depășind nivelul normativ de 3,5%, stabilit de ANRE.

Mixul de procurare a energiei electrice în funcție de
cantitățile procurate an. 2023, %

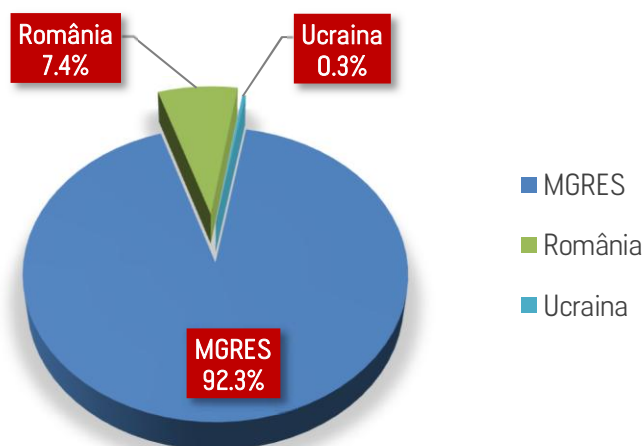

Figura 14. Mixul de procurare în funcție de cantitățile cumpărate de energie electrică, %

Cheltuieli de amortizare. Amortizările imobilizărilor corporale și necorporale le revin în jur de 9% din cheltuielile operaționale. Comparativ cu 2022 cheltuielile de amortizare s-au micșorat cu peste 6,6%, datorită imobilizărilor corporale amortizate integral.

Cheltuielile cu personalul, inclusiv contribuțiile de asigurări sociale, s-au majorat în 2023 cu 16,6% față de anul 2022, odată cu majorarea, începând cu 1 ianuarie 2023, cuantumului salariului minim pe țară până la 4000 lei, conform Hotărârii Guvernului RM nr.854 din 07.12.2022 pentru modificarea punctului 1 din Hotărârea Guvernului nr. 670/2022 privind stabilirea cuantumului salariului minim pe țară.

Fondul de retribuire a muncii în perioada de gestiune în cuantum de 285 mil lei a fost distribuit la 1227 de angajați (număr mediu). Astfel, salariul mediu lunar constituind 19360 lei.

Contribuțiile privind asigurările sociale de stat calculate constituie 58,3 mil lei.

Pentru recompensa muncii membrilor Consiliului de administrație al întreprinderii s-au cheltuit în 2023 – 332,5 mii lei [0,11%].

Alte costuri operaționale s-au majorat în 2023 cu circa 1100%, față de anul 2022, datorită situațiilor:

În vederea realizării Proiectului „Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I”, finanțat de BERD în valoare de 80 mil euro, au fost achitate serviciile de consultanță firmei Manitoba Hydro International Ltd. în sumă de 1,45 mil euro sau 29,4 mil lei, reflectate în evidența contabilă ca investiții în curs de execuție. Odată cu stoparea executării acestui Proiect (stația Back-to-back)

și redirecționarea împrumutului, acordat de BERD, spre finanțarea Proiectului „Interconectarea energetică Moldova-România, Faza II”, având în vedere că utilizarea în viitor a resurselor investite anterior nu este posibilă, acestea au fost reflectate la costuri.

De asemenea, în alte costuri operaționale a fost inclusă suma de 24,1 mil lei, reducerea de reevaluare, în urma reevaluării imobilizărilor corporale efectuate de Î.S. „Moldelectrica” în anul 2023.

Au fost decontate creanțele compromise în sumă de 10,5 mil lei.

Active

Activele Î.S. „Moldelectrica” la 31.12.2023 constituiau 3,38 miliarde lei. Timp de un an valoarea activelor s-a mărit cu peste 25% [sau cu 689,7 mil lei].

Circa 69% din totalul activelor le revin activelor imobilizate. Activele imobilizate au înregistrat o creștere de 52% la finele anului 2023. Majorarea valorii imobilizărilor corporale a fost legată de evaluarea/reevaluarea efectuată în 2023 în scopul actualizării valorii contabile a imobilizărilor corporale în vederea reflectării în evidența contabilă a valorii juste. Ultima reevaluare a imobilizărilor corporale a fost realizată în anul 2010, iar deprecierea în anul 2015.

Activele circulante au înregistrat în 2023 o descreștere cu 10%, de la 1148,7 mil lei în 2022 la 1036,4 mil lei în 2023, în principal datorită încetării formării provizioanelor la vânzarea energiei electrice pentru acoperirea dezechilibrelor.

Capital propriu și datorii

Capitalul propriu s-a mărit cu 86 la sută față de anul 2022 și a constituit 1,9 mild lei în 2023.

Creșterea a fost determinată de înregistrarea surplusului de reevaluare a imobilizărilor corporale.

Datoriile pe termen lung au înregistrat în anul 2023 o creștere în procente de 16% față de valoarea înregistrată la data de 31 decembrie 2022. Ponderea de aproximativ 68% din datoriile pe termen lung le constituie împrumuturile acordate de către instituțiile financiare internaționale (BERD, BEI, AID) Î.S. „Moldelectrica” pentru Proiectele de reabilitare, modernizare a Rețelelor sale Electrice de Transport. Suma totală în 2023 a datoriilor față de finanțatorii acestor Proiecte a constituit 589 mil lei.

O situație diametral opusă este cu datoriile pe termen scurt, care au înregistrat o reducere de aproximativ 34% în perioada raportată. Reducerea este determinată în principal de datoriile comerciale (de la 513.4 mil lei în 2022 la 324.1 mil lei în 2023).

Ponderea cea mai mare din datoriile comerciale peste 85 la sută le revin datoriilor provenite din echilibrarea sistemului electroenergetic.

Bilanț - poziția financiară

Mil. lei	2023	2022	23/22
Active imobilizate, total	2344.6	1542.5	52.0%
Imobilizări necorporale	1.20	3.80	-68.4%
Imobilizări corporale în curs de execuție	268.90	324.20	-17.1%
Terenuri și clădiri	307.67	118.14	160.4%
Mijloace fixe	1735.80	1049.74	65.4%
Avansuri acordate pe termen lung	15.70	30.55	-48.6%
Alte active imobilizate	15.36	16.10	-4.6%
Active circulante, total	1036.4	1148.7	-9.8%
Stocuri	98.07	71.36	37.4%
Creanțe și avansuri curente	767.03	746.66	2.7%
Creanțe privind livrări dezechilibre e/e	0.00	151.84	
Numerar în casierie, conturi curente, alte	170.12	177.93	-4.4%
Alte active circulante	1.17	0.94	24.5%
Total active	3381.0	2691.3	25.6%
Capital propriu, total	1901.6	1024.6	85.6%
Capital social	439.09	439.09	0.0%
Rezerve	122.60	122.70	-0.1%
Profit (pierderi)	821.30	225.56	264.1%
Alte elemente de capital propriu	518.60	237.30	118.5%
Datorii pe termen lung, total	863.8	745.4	15.9%
Împrumuturi	589.14	585.15	0.7%
Alte datorii	274.64	160.28	71.4%
Datorii pe termen scurt, total	615.6	921.2	-33.2%
Împrumuturi	132.30	95.51	38.5%
Datorii comerciale	324.06	513.42	-36.9%
Provizioane privind procurări dezechilibre e/e	0.00	243.14	
Alte datorii	159.27	69.10	130.5%
Datorii totale	1479.4	1666.6	-11.2%
Total capital propriu și datorii	3381.0	2691.3	25.6%

Tabelul 8. Bilanț - poziția financiară

4.2 Indicatori

Indicatori	2023	2022	2021
Indicatori de rentabilitate			
Rata rentabilității financiare	14.31	-10.17	4.78
Rata rentabilității economice a activelor	9.74	-3.10	3.46
Indicatori de lichiditate			
Lichiditatea generală [curentă]	1.68	1.25	2.73
Lichiditatea imediată	1.52	1.17	2.44
Rata solvabilității generale	2.29	1.61	2.22
Indicatorii de echilibru financiar			
Rata autonomiei financiare	0.56	0.38	0.55
Rata datoriilor	0.44	0.62	0.45
Indicatori de risc			
Indicatorul gradului de îndatorare	0.78	1.63	0.82
Gradul de acoperire al dobânzilor	24.45	-4.62	7.45

Tabelul 9. Indicatori de rentabilitate, lichiditate, echilibru financiar, risc și activitate

4.3 Tarife

În 2023 Î.S. „Moldelectrica” a acordat serviciul de transport al energiei electrice la tariful de 201 lei/MWh [fără TVA], aprobat prin Hotărârea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică (în continuare Agenție) nr.1004 din 30.12.2022 privind tarifele pentru serviciul de transport al energiei

Metodologia de calculare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de transport al energiei electrice (în continuare Metodologie) permite actualizarea tarifelor pe parcursul anului dacă există factori obiectivi care generează devieri mai mari de 5% din costurile reglementate luate în calcul la stabilirea tarifului.

La finele anului 2023 a fost abrogată Metodologia, aprobată prin Hotărârea Agenției nr.486/2017, odată cu expirarea perioadei de cinci ani.

Noua Metodologie a fost aprobată de către Agenție prin Hotărârea nr.626 din 27.10.2023, publicată în Monitorul Oficial nr.430-432 din 16.11.2023 și conform art. 56 al Legii nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative (în continuare Lege) a intrat în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial.

Astfel, în corespundere cu actele normative în vigoare, Î.S. „Moldelectrica” va depune, în termen de 60 zile de la data intrării în vigoare a Metodologiei, cererea privind aprobarea costurilor/cheltuielilor de bază.

5 PROIECTE FINANȚATE DIN SURSE EXTERNE

5.1 Proiectul de reabilitare a rețelei de transport al Î.S. “Moldelectrica”

Proiectul de reabilitare a rețelei electrice de transport a Î.S. “Moldelectrica” este divizat în 5 componente	Tenderul A - Schimbarea Transformatoarelor;
	Tenderul B - Reconstrucția IDE 110 kV;
	Tenderul C - Reconstrucția IDE 35,110 și 400 kV și a IDI 10 kV;
	Tenderul D - Reconstrucția LEA 110 kV;
	Tenderul E - Reconstrucția ID 10 kV.

Tender A

Tenderul A, a fost divizat în 2 loturi. Astfel ca urmare a finalizării licitației au fost atribuite următoarele contracte:

- Lot 1: Schimbarea transformatoarelor 110 kV – semnat pe 08 februarie 2017 cu compania Energobit SA [România]. Valoarea finală a contractului a constituit 5.358.992,74 Euro. Toate livrările și lucrările au fost finalizate pe data de 31 decembrie 2019. Contractul a fost finalizat în termen de 34,8 luni;
- Lot 2: Reactor reglabil 400 kV – semnat pe 21 februarie 2017 cu compania Tamini Transformatori [Italia]. Valoarea finală a contractului a constituit 2.181.501,72 Euro. Toate livrările și lucrările au fost finalizate pe data de 30 aprilie 2020. Contractul a fost finalizat în termen de 35,8 luni.

Tender B

În data de 25 februarie 2016 a fost semnat contractul, în valoare de 4.793.119,50 Euro, cu compania LLC Chornomorenergospetsmontazh. În data de 11.05.2016 a fost transferat avansul, astfel această dată este considerată data efectivă a contractului. Termenul de realizare inițial a constituit 24 luni.

Toate livrările și lucrările au fost finalizate în data de 23.04.2021. Toate achitățile necesare au fost efectuate în timp de 45 zile de la finalizarea Contractului. Valoarea finală a contractului constituie 5.204.318,34 Euro.

Contractul a fost finalizat în termen de 62 luni.

Tender C

În data de 30 octombrie 2019 a fost semnat contractul, în valoare de 10.226.311,75, cu compania Siemens SRL (România). În data de 27.12.2019 a fost transferat avansul, astfel această dată este considerată data efectivă a contractului. Termenul de realizare inițial a constituit 24 luni.

În perioada de raportare, Antreprenorul a efectuat lucrări de proiectare, aprobare a specificațiilor tehnice de comandă a echipamentului, a furnizat echipamente și materiale.

În data de 11.09.2023, a fost semnată modificarea CO-H-004 ca urmare a unei modificări în volumul de livrare de echipamente în conformitate cu cerințele tehnice revizuite. Această modificare la contract nu introduce nicio modificare a valorii totale a contractului, dar prelungește termenul de finalizare cu 17 luni [până la 27.11.2024].

Antreprenorul a livrat echipamentul în conformitate cu 7 de facturi de transport convenite.

Î.S. Moldelectrica a efectuat plăți către Antreprenor în sumă de 710 678,25 euro pentru echipamentul livrat, în conformitate cu 3 facturi de plată convenite și 2 certificate de plată convenite cu Consultantul.

Tender D

Contractul cu compania câștigătoare "ELM Electromontaj Cluj" S.A. a fost semnat pe data de 03.12.2015. Valoarea finală a contractului a constituit 5.474.506,68 euro. Toate livrările și lucrările în cadrul Tenderului D au fost finalizate pe data de 31 decembrie 2019.

Contractul a fost finalizat în termen de 45,5 luni.

Tender E

În data de 21 martie 2018 a fost semnat contractul, în valoare de 9.333.825,00 Euro, cu compania Siemens SRL (România). În data de 25.05.2018 a fost transferat avansul, astfel această dată este considerată data efectivă a contractului. Termenul de realizare inițial a constituit 24 luni.

În perioada de raportare, antreprenorul a efectuat lucrări de proiectare, a furnizat echipamente și materiale și a efectuat lucrări la substații.

În data de 04.05.2023 a fost eliberat Certificat de Finalizare lucrărilor [Completion Certificate] și Certificat de Recepție Operațională [Operational Acceptance Certificate] pentru înlocuirea echipamentelor electrice la 13 stații electrice de 35 kV [SE Horodiște 35/10 kV, SE Hincăuți 35/10 kV, SE Șoldănești 35/10 kV, SE Fălești 110/35/10 kV, SE Glodeni 110/35/10 kV, SE Sângerei 110/35/10 kV, SE Sângerei 35/10 kV, SE Cărpineni 110/35/10 kV, SE Stefan Voda 110/35/10 kV, SE Nisporeni 110/35/10 kV, SE Orhei 110/35/10 kV,

SE Hâncești 110/35/10 kV, SE Gotești 110/35/10 kV] în legătură cu finalizarea tuturor lucrărilor la aceste substații, punerea lor în funcțiune și recepția în exploatare.

În data de 07.06.2023 a fost semnată modificarea la contract CO-H-008 în conformitate cu specificațiile și cerințele revizuite ale angajatorului. Această modificare este legată de unele modificări în furnizarea de echipamente și lucrări, precum și de mutarea unor echipamente din Tabelul de prețuri nr. 1 [furnizare din străinătate] în Tabelul de prețuri nr. 2 [furnizare din Moldova] și invers. Această modificare nu a modificat valoarea Contractului și nici perioada de implementare a acestuia.

În data de 08.06.2023 a fost semnat Acord adițional nr.1 [Addendum] în legătură cu modificarea schemei de plată pentru Anexa nr. 1, care conține o listă a lucrărilor restante și a livrărilor. Acest Act adițional nu a modificat costul Contractului, ci a prelungit perioada de implementare a acestuia cu 6 luni [până la 25 decembrie 2023]. După semnarea acestui Act adițional nr.1, în termen de 45 de zile Antreprenorului i s-a plătit întreaga sumă rămasă în temeiul Contractului [2.427.228,30 euro]. În același timp, Antreprenorul a furnizat o Garanție Bancară pentru Plata în Avans actualizată [699.370,07 EUR] pentru a garanta finalizarea livrărilor și lucrărilor rămase.

În data de 09.06.2023 a fost eliberat Certificat de Finalizare lucrărilor [Completion Certificate] și Certificat de Recepție Operațională [Operational Acceptance Certificate] pentru înlocuirea echipamentelor electrice la 8 stații electrice de 110 kV [SE Baimaclia, SE Bălți Centru, SE Calfa, SE Florești, SE Iargara, SE Mihălășeni, SE Strășeni, SE Otaci] în legătură cu finalizarea tuturor lucrărilor la aceste stații, punerea în funcțiune a acestora și recepția în exploatare.

În data de 09.06.2023 a fost eliberat Certificat de Finalizare lucrărilor [Completion Certificate] și Certificat de Recepție Operațională [Operational Acceptance Certificate] pentru înlocuirea echipamentelor electrice la 7 stații electrice de 110 kV [SE Bucovăț, SE Căplani, SE Ciocâlteni, SE Cioropcanii Noi, SE Răut, SE Vulcănești Raională, SE Zastâncă] în legătură. odată cu finalizarea tuturor lucrărilor la aceste substații, punerea lor în funcțiune și recepția în exploatare.

În data de 09.06.2023 a fost eliberat Certificat de Finalizare lucrărilor [Completion Certificate] și Certificat de Recepție Operațională [Operational Acceptance Certificate] pentru înlocuirea echipamentelor electrice la 14 stații electrice de 35 kV [SE Mihălășeni 35/10 kV, SE Alexăndreni 110/35/10 kV, SE Balatina 110/35/10 kV, SE Călinești 35/10 kV, SE Cioropcani 110/35/10 kV, SE Florești 110/35/10 kV, SE Mihailovca 35/10 kV, SE Păpăuți 35 /10 kV, SE Riscăni 110/35/10 kV, SE Șoldănești 110/35/10 kV, SE Ungheni RP2

35/10 kV, SE Valea Mare 35/10 kV, SE Cahul Sud 110/35/10 kV, SE Etulia 110/35/10 kV] în legătură cu finalizarea tuturor lucrărilor la aceste stații, punerea în funcțiune a acestora și recepția în exploatare.

Antreprenorul a livrat echipamentul în conformitate cu 8 de facturi de transport cu plată convenite și 9 facturi de transport au fost livrate gratuit.

Antreprenorul a efectuat lucrările în conformitate cu 101 de certificate de acceptare a lucrărilor (WAC) convenite [44 WAC pentru demontare, 57 WAC pentru instalare].

Î.S. Moldelectrica a plătit antreprenorului 2 671 370,97 EUR pentru echipamentele livrate, lucrările efectuate, în conformitate cu 27 de facturi convenite pentru plată, 7 certificate de plată convenite cu consultantul și 2 cereri de plată convenite cu BERD.

5.1.1 Proiectul Dezvoltarea Sistemului Electroenergetic

În septembrie 2019, au fost semnate acordurile de împrumut cu Banca Mondială în valoare de 61 milioane Euro.

Construcția LEA 400 kV Chișinău-Vulcănești - Urmare a aprobării de către Banca Mondială a raportului de evaluare, contractul pentru proiectarea, furnizarea și construcția LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău a fost semnat, pe data de 12 noiembrie 2021, cu compania din India KEC International Limited [KEC]. Valoarea contractului reprezintă 26,997,967 Euro, cu o durată de 42 de luni.

Contractorul a elaborat documentația tehnică pentru construcția LEA, cu excepția segmentului din vecinătatea SE Chișinău, unde vor fi relocate LEA 330 kV și LEA 400 kV. În conformitate cu legislația în vigoare documentația tehnică urmează a fi supusă verificării și expertizării de către instituția autorizată de stat. Contractul pentru serviciile de verificare a fost semnat între contractor și Serviciul de Stat pentru verificarea și expertizarea proiectelor și construcțiilor la 18 mai 2023, pentru o perioadă de două luni. Odată cu emiterea raportului de verificare, părțile vor putea solicita emiterea autorizațiilor de construire [8 autorizații care urmează a fi emise de către APL raioanelor traversate de LEA].

Pe parcursul anului 2023 au continuat testările materialelor la uzină cu livrarea ulterioară a acestora. O mare parte a materialelor pentru construcția LEA au fost livrate la depozitul Contractorului în Republica Moldova către finele anului.

Statutul de implementare: Etapa de proiectare - finalizată. Materiale livrate în proporție de 70%.

Modernizarea stației electrice Chișinău 330 kV - Contractul cu Asociera Siemens Energy SRL, Electromontaj SA și Energotech SA a fost semnat în data de 18 ianuarie 2022, cu valoarea de 11,883,842.98 Euro, pe o durată de 32 de luni.

În perioada de raportare a fost produs tot echipamentul major și o parte fiind livrat în Republica Moldova.

Statut: Etapa de proiectare - în derulare. Proiectul tehnic realizat în măsură de 80%.

Supravegherea tehnică a lucrărilor pentru LEA 400 kV și extinderea stației Chișinău - Deschiderea publică a ofertelor tehnice a avut loc la data de 26 octombrie 2021. Ofertele tehnice au fost depuse de 5 companii de consultanță. Drept urmare, Raportul de evaluare a ofertelor tehnice a fost aprobat de către Banca Mondială la data de 09 decembrie 2021. În limitele termenului prevăzut de procedurile de achiziție ale Băncii Mondiale, la data de 17 decembrie 2021, a avut loc ședința publică de deschidere a ofertelor financiare. Procesul - verbal al ședinței de deschidere a ofertelor financiare a fost emis către ofertanți, membrii Comisiei de Evaluare și Banca Mondială la data de 20 decembrie 2021. Ulterior, la data de 22 decembrie 2021, a fost recepționată o plângere privind procedura de achiziție, răspunsul la care a fost coordonat de Banca Mondială la data de 10 ianuarie 2022. Astfel, a fost desemnată câștigătoare compania PowerGrid Corporation. Semnarea contractului a fost efectuată în martie 2022.

Progresul de implementare: Activitate în derulare. Supravegherea activităților de proiectare în cadrul contractelor A1 și A2.

5.1.2 Proiectul elaborării Studiului de fezabilitate pentru interconexiunea rețelelor electrice MD-R0

Proiectul a fost elaborat cu participarea Ministerului Economiei al Republicii Moldova finanțat de BERD. Proiectul a fost lansat pe 25 noiembrie 2014. Contractul cu consultantul selectat ISPE a fost încheiat pe 11 decembrie 2015.

În perioada 2015-2017 a fost efectuată elaborarea studiului de fezabilitate pentru proiectul prioritar: construcția Stației Back-to-Back Vulcănești și LEA 400 kV Chișinău-Vulcănești. Lucrările principale au fost finalizate în decembrie 2017, care includeau și elaborarea EIM pentru LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău. Pe baza rezultatelor obținute studiului de fezabilitate, s-au alocat fonduri pentru construcție.

În decembrie 2017, au fost depuse documente către Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului pentru a obține un Acord de mediu. În perioada 2018-2019 au fost organizate mai multe întâlniri

pentru a coordona pachetul de documente necesare cu toate părțile interesate și a avut loc și un schimb de scrisori. Acordul de mediu a fost emis în data de 31 decembrie 2019.

În noiembrie 2018 s-a decis continuarea implementării studiului de fezabilitate pentru proiectul secundar de construcție a LEA 400 kV Bălți-Suceava și Stației Back-to-Back Bălți. Astfel, a fost obținută aprobarea Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale pentru realizarea acestei lucrări. Lucrările sunt finanțate din BERD în baza contractului încheiat cu ISPE în 2014.

Consultantul a început lucrările asupra etapei a doua în august 2019. S-au prezentat soluții tehnice preliminare în octombrie 2019. De asemenea, în noiembrie 2019, au avut loc întâlniri cu primăriile din satele care sunt afectate de linia de transport a energiei electrice, precum și cu Agențiile Ecologice din zona de Nord. Având în vedere restricțiile impuse în legătură cu pandemia COVID-19, practic nu s-au efectuat lucrări în 2020, în acest sens, Contractul a fost prelungit cu 1 an până în decembrie 2021.

În anul 2021 au continuat lucrările de elaborare a studiului de fezabilitate cât și a pachetului de evaluare a impactului asupra mediului și social. Astfel, au fost efectuate mai multe vizite în primăriile vizate de traseul liniei, au fost colectate date pentru analiza de impact asupra mediului și social.

În decembrie 2021 a fost obținut studiul de fezabilitate integral pentru LEA 400 kV Bălți-Suceava și Stației Back-to-Back Bălți. Studiul a fost comentat de specialiștii Î.S. “Moldelectrica” și BERD. În februarie 2022 a fost obținută varianta finală cu comentariile încorporate.

Documentele de impact asupra mediului și social (IMS) au fost finalizate în iunie 2023. Astfel urmare deminării acestora timp de 120 zile conform cerințelor BERD, în octombrie 2023 au fost efectuate consultările publice a documentației IMS. Urmare acestora a fost pregătit pachetul DEIM și transmis Agenției mediului pentru obținerea Avizului de mediu.

5.1.3 Activitatea cu suportul MESA

Moldova Energy Security Activity (MESA) este un proiect de patru ani finanțat de USAID, care are drept scop consolidarea securității energetice a Moldovei prin îmbunătățirea integrării cu Europa; sporirea eficienței energetice; creșterea producției interne de energie, în special a energiei regenerabile și a infrastructurii de transport și distribuție aferente; și diversificarea aprovizionării cu gaze naturale. TetraTech este antreprenorul principal care implementează activitatea de securitate energetică a Republicii Moldova [MESA].

Asistența tehnică oferită în prezent de MESA către Î.S. “Moldelectrica”:

- MESA oferă sprijin pentru Î.S. „Moldelectrica” în ceea ce privește certificarea unităților de producție la diferite centrale electrice, în conformitate cu cerințele ENTSO-E. Asistența furnizată acoperă întregul proces de certificare: dezvoltarea procedurilor și cerințelor de certificare, dezvoltarea unui program de testare (conform cerințelor Regulilor pieței de energie electrică), asistență în timpul fazei de testare (la unitățile de generare), dezvoltarea raportului privind rezultatele testelor;
- Sprijin pentru achiziționarea și instalarea unui sistem SCADA performant, pentru înlocuirea celui vechi;
- Sprijin pentru achiziționarea și instalarea sistemului WAMS;
- Dezvoltarea rețelei de comunicare a datelor (fibră optică) cu OTS adiacenți (Transelectrica, Ukrenergo) pentru a asigura un schimb de date fiabil în conformitate cu cerințele ENTSO-E;
- Elaborarea Planului de dezvoltare pentru 10 ani;
- Implementarea managementului integrat bazat pe 4 standarde ISO;
- Îmbunătățirea tehnologiilor de mentenanță (livrarea dronelor și instruirea personalului Î.S. „Moldelectrica” privind utilizarea dronelor în activitatea de inspectare a liniilor electrice aeriene).

6 ACTIVITATEA ECONOMICĂ (DE PRODUCERE)

Pentru îndeplinirea programului de producție a ÎS 'Moldelectrica' conform Ordinului № 640 din 14.12.2022 «Programul de producție pentru crearea condițiilor optime de lucru în cadrul ÎS 'Moldelectrica' în anul 2023 și în sezonul de toamnă-iarnă an. 2023-2024» a fost preconizată alocarea 330,94 mln. lei.

Totodată, în conformitate cu prevederile Regulamentului privind planificarea, aprobarea și efectuarea investițiilor, Î.S. „Moldelectrica” a înaintat ANRE spre aprobare Planul de investiții al întreprinderii pentru anul 2023 cu completările și rectificările ulterioare, informațiile relevante fiind prezentate în continuare:

Data solicitării	Investiții solicitate	Investiții acceptate	Decizia Consiliului de Administrație ANRE
17.10.2022	492.4 mln.lei	492.4 mln.lei	Hotărârea nr.853 din 18.11.2022
17.10.2023	284.2 mln. lei	284.2 mln. lei	Hotărârea nr.647 din 27.10.2023

Tabelul 10 – Cronologia solicitării și aprobării investițiilor în anul 2022

Pentru realizarea planurilor stabilite în anul 2023, Î.S. „Moldelectrica” a planificat 330,94 mln. lei, distribuite pe următoarele compartimente:

- cheltuieli de mentenanță: 46,74 mln. lei;
- investiții și reparații capitalizate: 284,2 mln. lei (surse proprii: 28,69 mln. lei și credite 255,51 mln. lei).

Investițiile planificate pentru anul 2023 în sumă de 255,51 mln. lei sunt datorate realizării în continuare a proiectului finanțat de BERD, BEI și Grant NIF „Reabilitarea rețelelor electrice de transport ale Î.S. „Moldelectrica” [proiect în fază intensă de implementare] și inițierii proiectului de interconectare a sistemelor electroenergetice Republica Moldova – Romania finanțat de BERD, BEI, UE și BM [proiect la faza incipientă de realizare].

Valorificarea mijloacelor financiare planificate de Î.S. „Moldelectrica” pentru anul 2023 a însumat o cifră de 179,7 mln. lei, astfel după cum urmează:

Denumirea	Planificat, mil. lei	Realizat, mil. lei	Realizat, %	Valoare de punere în funcțiune, mil. lei
Cheltuieli de mentenanță	46,74	33,64	72%	-
Investiții (surse proprii)	28,69	17,55	61%	23.6
Investiții (finanțare externă)	255,51	128,51	50%	137.9
Total	330,94	179,7	54%	

Tabelul 11. Realizarea programului de producere al Î.S. "Moldelectrica" pentru anul 2022

Nerealizarea pe deplin a Planurilor investiționale și cele de mentenanță (cota de realizare cuprinsă între 50 - 72%), a fost în mare parte condiționată de situația dificilă, condiționată de războiul din Ucraina (încetarea producerii unor echipamente, întreruperea lanțurilor logistice și imposibilitatea retragerii în reparație a echipamentului și liniilor electrice de interconexiune cu sistemul electroenergetic ucrainean). Acestea din urmă au influențat negativ și asupra posibilității de finalizare a proiectelor investiționale inițiate, care nu au putut fi valorificate prin punerea lor în funcțiune.

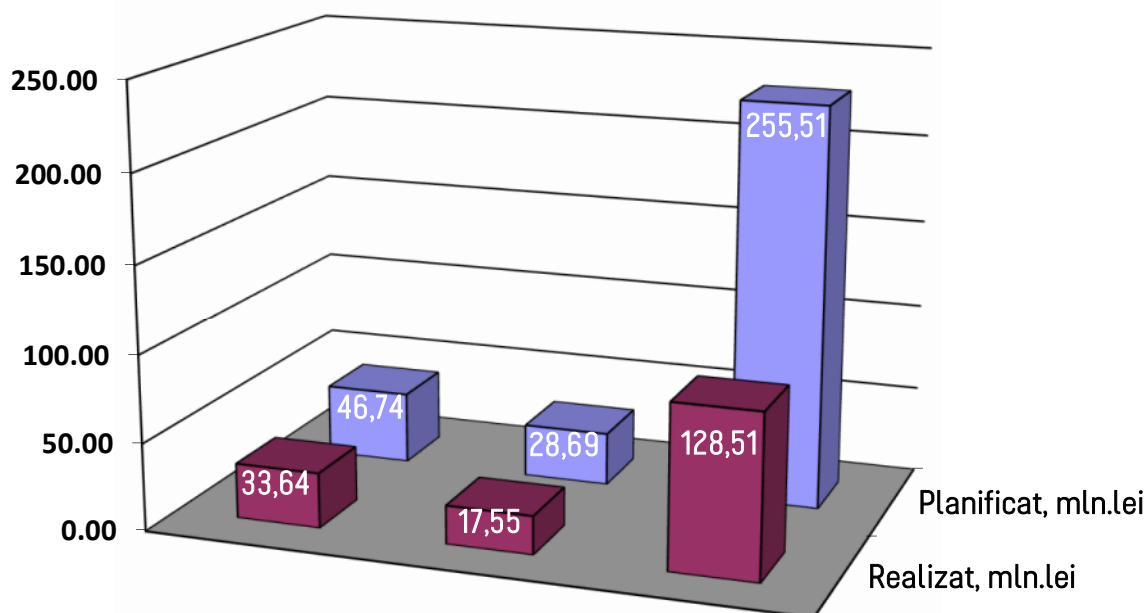

Figura 15. Realizarea programului de producere al Î.S. "Moldelectrica" pentru anul 2022

Important de menționat, că toate proiectele de investiții, inițiate și nefinisate conform Planului de investiții pentru anul 2023, au fost catalogate ca investiții multianuale și s-au regăsit în planurile

investiționale pentru perioadele următoare, astfel încât realizarea pe deplin a acestor investiții se va regăsi deja în rapoartele viitoare.

În ce privește continuitatea realizării proiectului „Reabilitarea rețelelor electrice de transport ale Î.S. „Moldelectrica”, finanțat din surse externe, au fost finalizate cu succes componentele A1 – Înlocuirea transformatoarelor de putere și transformatoarelor supravoltoare 35-110 kV, A2 – Înlocuirea reactoarelor inductive 400 kV, B – Înlocuirea întreruptoarelor cu ulei pe SF6 110 kV și D – Reconstrucția a 128 km de LEA 110 kV. Însă, se atestă restanțe la componentele C – Reconstrucția stațiilor electrice 35-400 kV (în derulare) și E – Înlocuirea instalațiilor de distribuție 10 kV și ÎV-35kV [8 IDPE-10kV puse în funcțiune, 6 IDPE-10kV la etapa finală, s-a înlocuit și pus în funcțiune 55 ÎV-35kV].

În activitatea sa de producere Î.S. „Moldelectrica” alocă surse financiare pentru asigurarea unei bune și fiabile funcționări a sistemului electroenergetic național, în special pentru organizarea mentenanței instalațiilor electrice de transport și investiții în reconstrucții, modernizări și înlocuiri a utilajelor moral și fizic depășite.

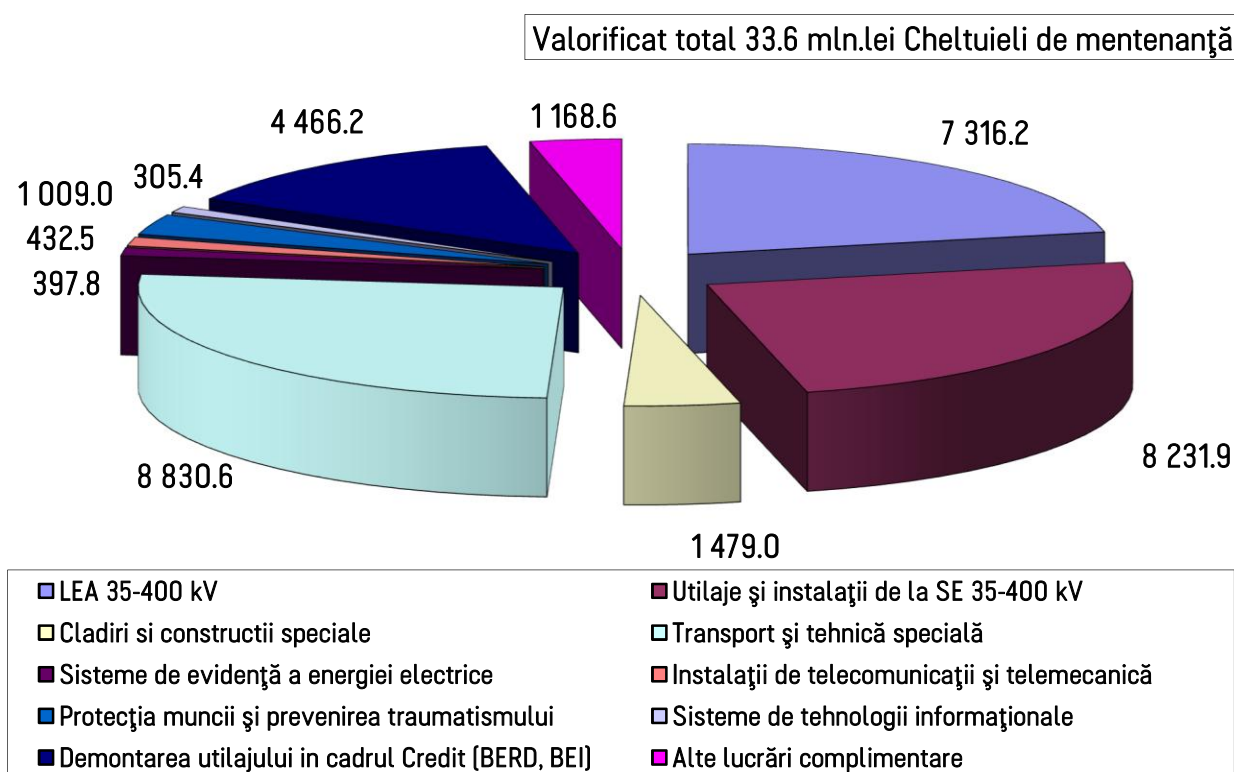

Figura 16. Valorificarea surselor financiare planificate pentru asigurarea mentenanței instalațiilor electrice de transport în anul 2023, mil. lei

Asigurarea mentenanței instalațiilor electrice de transport în anul 2023 a fost caracterizată prin executarea următoarelor lucrări principale:

1) Liniile electrice aeriene de transport 35-400 kV:

Denumirea lucrărilor	Planificat	Realizat	%
Reparația capitală a LEA 35-400 kV, km	644,62	409,05	64%
Reparația pilonilor metalici, buc	33	91	276%
Înlocuire piloni defectați și/sau instalare suplimentară 35-330kV, buc	51	55	108%
Înlocuirea și instalarea suplimentară a izolatoarelor, buc	1630	3764	230%
Reparația și întărirea prizelor de legare la pământ, piloni	138	0	0%
Reparația fundamentelor din b/a la pilonii metalici, buc	26	22	85%
Protecția anticorozivă a pilonilor metalici, buc	20	20	100%

Tabelul 12. Mentenanța LEA 35-400 kV

În decursul anului s-au îndeplinit lucrări de înlocuire a pilonilor defecti ai LEA 35-110kV în toate sucursalele, acoperirea anticorozivă cu vopsea a pilonilor metalici, reparația fundațiilor pilonilor de b/a.

2) Utilaje și instalații de la SE 35-400 kV:

Denumirea lucrărilor	Planificat	Realizat	%
Reparația complexă a utilajelor SE 35-400 kV, buc	12	8	67%
Reparația capitală a ÎU-110 kV, buc	9	9	100%
Reparația compresoarelor, buc	4	4	100%
Reparația curentă a stațiilor electrice, un. conv. de echipament	5203	5407	104%
Înlocuirea racordurilor 35-110 kV, buc	3	11	367%

Tabelul 13. Mentenanța utilajului și instalațiilor SE 35-400 kV

Au fost înlocuite 6 transformatoare de tensiune 330kV la SE Strășeni 330/110/10 și 6 transformatoare de curent 330kV la SE Chișinău 330/110/35kV.

A fost înlocuită bateria de acumatoare de tip 60Pzs 300 LA-120 la SE Soroca 110/35/10kV și înlocuite panourile serviciilor proprii la SE Ungheni, Florești, Glodeni.

Îndeplinite lucrări de înlocuire a 21 transformatoare de curent 10kV pentru evidența energiei electrice la stațiile electrice.

În anul 2023 au fost instalate și înlocuite 94 limitatoare de supratensiune LST-10-35-110kV la SE a sucursalelor.

La 7 stații electrice 110-330kV au fost puse în funcțiune IDPE-10kV noi. De asemenea în anul 2023 au fost finalizate lucrările de înlocuire a 55 întrerupătoare cu ulei 35 kV cu întrerupătoare cu vid.

3) Echipament de protecție prin relee și automată:

S-au îndeplinit următoarele lucrări de bază:

- deservirea tehnică a echipamentului PRA la 95 SE 35-110-400kV;
- restabilirea PRA prin schimbarea circuitelor secundare a transformatoarelor 1T și 2T la SE Orhei și SE Purcari;
- montarea panou PRA 110ÎL-Vulcănești Nord la SE Cahul Sud 110/35/10kV;
- reconstrucția DPRA transformatorului de forță 1T și racordului 35kV la SE Cornești 110/35/10 kV;
- montarea panoului de protecții de rezervă a LEA 400kV Isaccea la SE Vulcănești 400/110/35kV;
- legate de reconstrucția DPRA liniilor, racordurilor, cuplelor 10kV, parțial liniilor, racordurilor, cuplelor 35kV, liniilor 110kV și toate transformatoarele de forță la înlocuirea IDPE-10kV la 14 SE.

4) Transport și tehnică specială: executate deserviri tehnice, reparații curente și capitale la 255 unități de transport și tehnică specială.

5) Sisteme de evidență a energiei electrice:

S-au îndeplinit următoarele lucrări de bază:

- controlul permanent a stării complexelor de măsurare și evidență a energiei electrice și lucrări
- de verificare a evidenței SE;
- deservirea tehnică a 1390 complexe de măsurare comercială și tehnică, înlocuirea a 1434 mijloace de măsurare, verificarea de stat a 357 transformatoare de curent de măsurare și 115 transformatoare de tensiune, instalate la stațiile electrice a sucursalelor;

- deservirea tehnică a 196 complexe de măsurare și evidență a consumatorilor finali, inclusiv 117 complexe de măsurare la SE ÎS “Moldelectrica”

6) Instalații de telecomunicații și telemecanică:

S-au îndeplinit următoarele lucrări de bază:

- deservirea tehnică a 9 STA, 164 canale TM, 11 stații electrice diesel, 651 unități de echipament
- de alimentare de rezervă, 456 unități WAN/LAN, 3G/4G;
- deservirea tehnică a liniilor de cablu de telecomunicație - 411,69 km;
- instalarea a 16 baterii de acumulatori pentru STA;
- montarea modem 3G/4G pentru modernizarea sistemelor de supraveghere video la SE Soroca și SE Florești;
- instalarea unui generator diesel pentru racordarea la sistemul de alimentare garantată la clădirea Aparatului de administrare;
- instalarea și punerea în funcțiune a unui generator diesel la baza RETÎ Nord-Vest;
- înlocuirea a 5 blocuri defecte KHLI-5 la SE.

7) Protecția muncii și prevenirea traumatismului: executat în proporție de 57% Planul de protecție și prevenire, măsurile căruia au fost sistematizate urmare a verificării riscurilor profesionale și coordonate cu responsabilii din domeniul protecției muncii.

8) Sisteme de tehnologii informaționale: asigurată funcționalitatea prin deserviri tehnice și reparații a peste 676 unități de tehnică informațională, dintre care 42 servere, 106 Notebook-uri, 109 de computere desktop cu funcționare continuă 24/24, 436 de imprimante și copiatoare.

9) Testări, verificări și diagnostică a utilajelor: întru identificarea defecțiunilor utilajelor și aprecierea stării funcționale au fost realizate testări profilactice 6667 unități de echipament (inclusiv SNV - 1779 un., SN -1697 un., SC -1719 un, SS -1472 un.), diagnosticarea unui dispozitiv RTS a transformatorului de forță 110kV, cromatografia a 1887 mostre de ulei de transformator, diagnosticarea caracteristicilor DFR și SFRA a transformatoarelor de forță - 39 un., procurarea etuvei de uscare de laborator și a nișei chimice de laborator cu exhaustoare ЧИЗП-ХЛ pentru Sucursala Nord.

10) Asigurarea metrologică: verificate metrologic 192 aparate de evidență a energiei electrice și 415 transformatoare de măsurare, verificate 175 traductoare, 550 aparate de laborator, 135 aparate de presiune,

reparate 18 transformatoare de măsurare, 6 aparate de evidență a energiei electrice, 26 aparate de presiune, 5 unități de echipament tehnologic, refacere a 196 panouri cu aparate de măsurare a energiei electrice.

11) Clădiri și construcții speciale

S-au îndeplinit următoarele lucrări de bază:

- achiziția și montarea a 7 cazane electrice la baza sucursalei Nord-Vest;
- proiectarea și construcția rețelelor de alimentare cu apă potabilă la baza sucursalei din or. Dondușeni;
- reparația tencuielii fațadei clădirii POD la SE Otaci;
- reparația încăperilor de odihnă și sălii de mese în clădirea SOD SNV;
- reparația camerei de duș în clădirea POD Fălești;
- executarea pereului, reparația încăperilor în clădirea POD-10kV SE Telecentru;
- reparația acoperișului moale cu un singur strat și instalarea sistemului de evacuare a apelor pluviale la clădirea POD SE Căușeni (parțial);
- reparația acoperișului moale într-un singur strat la clădirea stației de pompare a apei SE Strășeni;
- fabricarea și montarea ușii duble din PVC după instalarea peretelui despărțitor în clădirea POD SE Brînzenei Noi;
- drenarea apelor pluviale la SE Chircani și largara;
- construcția canalele de drenaj pentru apele pluviale la clădirea administrativă a Bazei de producere;
- reparația receptoarelor de ulei la 6 SE;
- construcția garajului box la baza sucursalei Nord-Vest.

Pe parcursul anului, cu forțele sectoarelor de reparație-construcție s-au petrecut lucrări de reparație și exploatare a clădirilor și construcțiilor sucursalelor.

În continuare se prezintă informații succinte privind sursele financiare valorificate și lucrările principale executate în regie proprie sau antrepriză pe compartimentele de executare a investițiilor din sursele proprii.

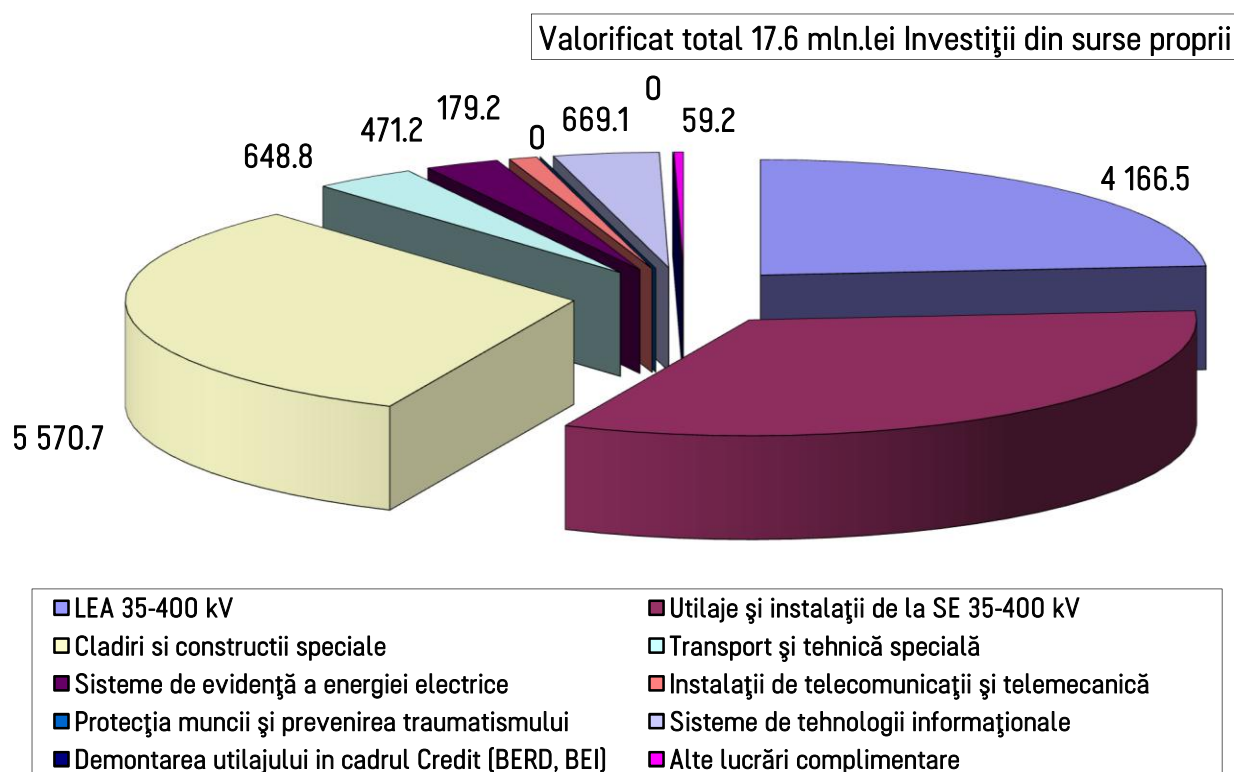

Figura 17. Valorificarea surselor financiare planificate pentru realizarea investițiilor din sursele proprii în anul 2022, milioane lei

7 SECURITATEA ȘI SĂNĂTATEA ÎN MUNCĂ

Eficiența economică a activității de producție a întreprinderii depinde de condițiile de lucru nepericuloase ale personalului și de asigurarea respectării cerințelor normative de către conducătorii locurilor de muncă, de către specialiști și lucrători. Lucrul în domeniul securității și sănătății în muncă în perioada de raportare a fost realizat în scopul îmbunătățirii ulterioare a condițiilor de muncă și profilacticii traumatismului.

Pentru realizarea măsurilor de securitate și sănătate în muncă (în continuare – SSM) în «Planului de protecție și prevenire pentru anul 2023» se prevedea 1758,7 mii de lei.

De fapt, s-au cheltuit 1011,1 mii lei sau 57,5% din cele planificate.

În ceea ce privește volumul fizic, au fost planificate 13 activități în cadrul «Planului de protecție și prevenire». Unele dintre activitățile Planului nu au fost implementate. Procedura de achiziționare a bunurilor conform Planului de Achiziții pentru 2023 cap.III Bunuri., pct. 39, "Panouri, semne de avertizare, postere de siguranță a muncii" în suma 3000 lei erau preconizați pentru tipărirea Posterelor de siguranța muncii pentru Serviciul colectare și procesare date și Sectorul de reparații și construcții (sucursala 'RETÎ Centru'), care nu au fost petrecut din motivul schimbării Logo-ului întreprinderii și necesitau machetarea și coordonarea nuanțelor cromatice în conformitate cu Brad Book-ul.

Materialele informative vor fi elaborate și achiziționate în anul 2024 în conformitate cu Planul de achiziții 2024 cap.III Bunuri., pct. 26, "Panouri, semne de avertizare, postere de siguranță a muncii" suma alocată este de 168 mii lei.

Substanțele și materialele de protecție planificate pentru a preveni contaminarea COVID-19 nu au fost achiziționate din lipsă de necesitate.

Implementarea măsurilor de securitate și sănătate în muncă a permis ca personalul să fie asigurat la întreprindere cu îmbrăcăminte și încălțăminte specială necesară, cu documentație tehnico-normativă, formulare de fișe de lucru și dispoziții, mijloace de protecție individuală, materiale igienico-sanitare, alimentație specială și a permis îmbunătățirea condițiilor sanitare și menajere de muncă.

7.1 Lucrul cu personalul serviciului de protecție și prevenire

În conformitate cu cerințele “Regulamentului cu privire la pregătirea și atestarea personalului la Î.S. 'Moldelectrica'” în decursul anului 2023 serviciul de protecție și prevenire (în continuare - SPP) a desfășurat cu lucrătorii întreprinderii următoarele forme de muncă:

a) instruirea introductiv-generală cu eliberarea 'Fișelor personale de instruire în domeniul securității și sănătății în muncă' pentru 154 salariați (inclusiv stagiați și ucenici) ai Î.S. 'Moldelectrica';

b) instruirea în domeniul securității și sănătății în muncă, cu eliberarea a 71 'Fișe colective de instruire în domeniul securității și sănătății în muncă' pentru 814 lucrători care și-au desfășurat activitatea în baza contractului de prestare a serviciilor Î.S. 'Moldelectrica';

c) organizarea și desfășurarea verificării cunoștințelor în cadrul comisiei permanente centrale a întreprinderii, inclusiv:

- verificarea cunoașterii [NE1-02:2019] „Norme de securitate la exploatarea instalațiilor electrice”, instrucțiunilor și altor acte normative de securitate și sănătate în muncă – 507 lucrători;
- verificarea cunoașterii „Norme minime de exploatare a centralelor și rețelelor electrice”, „Regulile generale de apărare împotriva incendiilor în Republica Moldova”, instrucțiunilor de serviciu și de producție – 285 lucrători.

În februarie 2023 de către comisia SPP și Centrului de Instruire al ÎS 'Moldelectrica' la cursurile în domeniul SSM au fost instruiți și atestați, conform programului de 8 ore [*nivelul I de pregătire*], 192 de conducători ai locurilor de muncă și specialiști ai sucursalelor și Aparatului de Administrare ÎS 'Moldelectrica'.

În iulie 2023, în baza ordinului nr.414 din 05.07.2023, la Baza de Producere de către comisia SPP se vor desfășura antrenamente antiincendiar pentru personalul neelectrotehnic (87 persoane) al Aparatului de Administrare.

În august 2023, de către serviciul extern de protecție și prevenire (Î.S. 'Centrul de instruire în domeniul relațiilor de muncă') au fost instruiți la cursurile în domeniul securității și sănătății în muncă 1 specialist SPP [Solomon Gheorghe] din cadrul SSM [*nivelul II de pregătire*].

În septembrie 2023 de către serviciul extern de protecție și prevenire (S.R.L.'Centrul de studii în domeniul relațiilor de muncă') au fost instruiți la cursurile în domeniul securității și sănătății în muncă 14

conducători al Aparatului de Administrare ÎS 'Moldelectrica' conform programului de 8 ore *[nivelul I de pregătire]*.

Pe baza rezultatelor evaluării riscurilor profesionale, în conformitate cu 'Regulamentul cu privire la procedura de evaluare a riscurilor profesionale la locurile de muncă' [ordin nr.435 din 31.07.2023], comisiile de lucru au efectuat identificarea și evaluarea riscurilor profesionale la 184 de locuri de muncă, în servicii de producție și subdiviziuni, precum și la bazele de producere ale întreprinderii. Rezultatele evaluării au fost utilizate pentru familiarizarea lucrătorilor cu pericolele depistate, cu măsurile de prevenire a acestora, precum și la planificarea activităților incluse în 'Planul de protecție și prevenire' anual al întreprinderii pentru anul 2024.

7.2 Traumatismul de muncă

În perioada trecută la întreprindere s-a produs **1** accident de muncă:

La data de 20.09.2023, ora 09:20, la teritoriul stației electrice și de rețea „Grebleşti” 110/10kV (sucursala 'RETÎ Centru') a avut loc un accident de muncă cu incapacitate temporară de muncă cu lăcătuș-electrician la repararea utilajului de distribuție a energiei electrice în cadrul serviciului mentenanță stații al sucursalei 'RETÎ Centru' d. GHERMAN Anatolie, 58 ani.

Circumstanțele accidentului:

Aproximativ la orele 09:20, în momentul urcării pe scară (pentru a schimba termo-indicatorul pentru conexiunea transformatorului "10B1T", localizat pe acoperișul IDP-10kV), scara a început să alunece și ca urmare GHERMAN A. a pierdut echilibru și a căzut peste bordura de beton al gropii de retenție pentru TR-1. Membrii de formație auzind strigătul lui GHERMAN A. s-au apropiat de îndată și l-au găsit căzut la pământ. *Diagnosticul vătămării organismului* - Cată traumatism. Contuzia toracelui. Escortații multiple în regiunea toracelui anterior și la mâna dreaptă.

Cauzele accidentului:

a) Extinderea neautorizată a locului de muncă, prin ce a încălcat NE1-02:2019 „Norme de securitate la exploatarea instalațiilor electrice”, pct. 65;

b) Efectuarea lucrărilor fără utilizarea mijloacelor de protecție, prin ce a încălcat Instrucțiunea de securitatea și sănătatea în muncă pentru lucrul la înălțime [ISSM B-08-18].

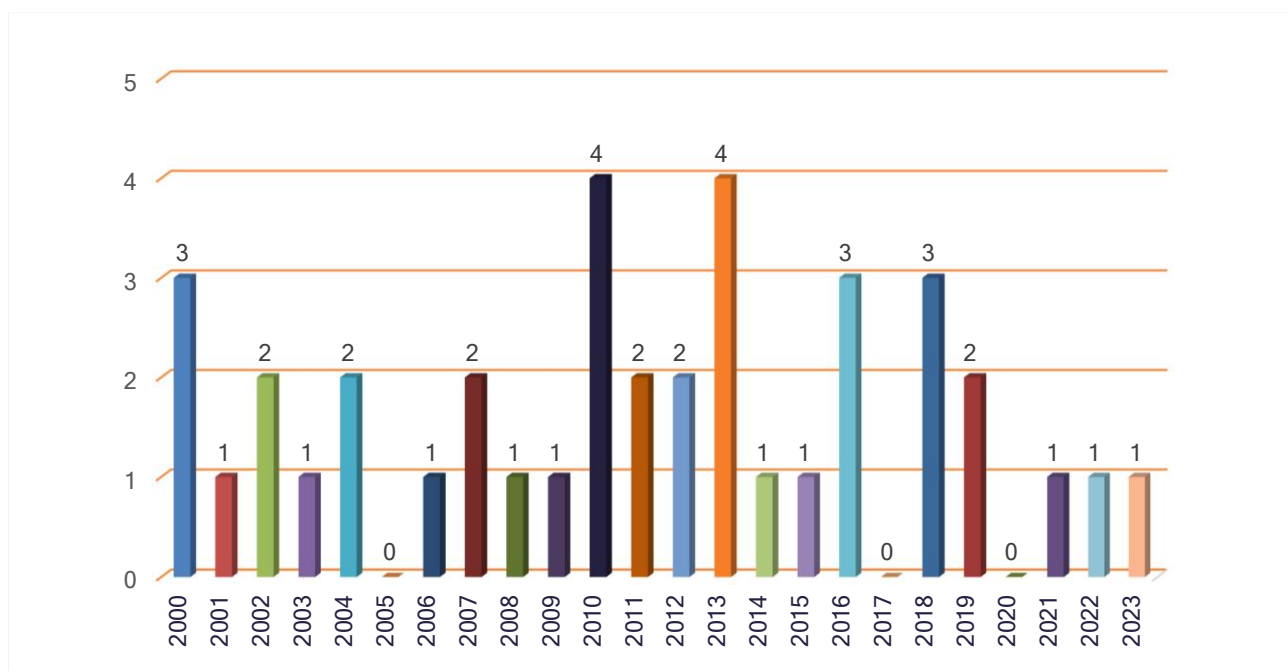

Figura 18. Analiza numărului de accidente de muncă la Î.S. "Moldelectrica"
în perioada an. 2000 - 2022

7.3 Verificarea locurilor de muncă

În conformitate cu planul de lucru aprobat al serviciului, ca urmare a inspecțiilor locurilor de muncă în ceea ce ține de starea securității și sănătății în muncă, specialiștii în SSM ai sucursalelor (lucrători ai serviciului) au emis **29** de acte-prescripții privind înlăturarea a **158** încălcări ale documentelor normativ-tehnice, securității antiincendiară și altor acte normative [suc. 'Centru' - 39 încălcări, suc. 'Sud' - 37 încălcări, suc. 'Nord' - 62 încălcări, suc. 'Nord-Vest' - 20 încălcări].

Efectuarea inspecțiilor la locul de muncă a relevat că încălcările regulilor, normelor și instrucțiunilor, cele mai frecvent admise de către lucrători, vizează 5 direcții:

1. Încălcarea cerințelor de organizare a muncii cu personalul;
2. Încălcarea regulilor de exploatare nepericuloasă a instalațiilor electrice;
3. Încălcarea normelor de securitate și sănătate în muncă;
4. Încălcarea măsurilor de securitate antiincendiară;
5. Necorespunderea condițiilor de muncă cu cerințele normelor și regulamentelor.

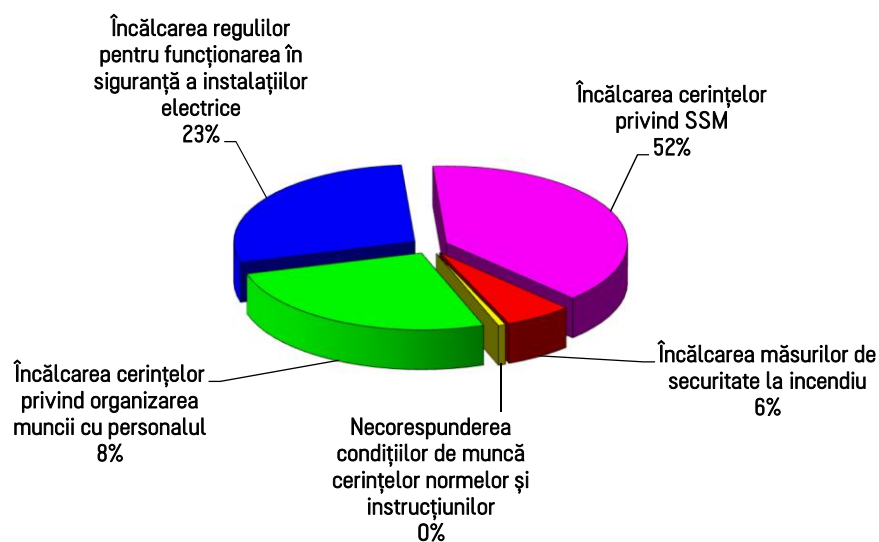

Figura 19. Distribuția celor mai frecvente încălcări ale regulilor și normelor în domeniul securității și sănătății în muncă

În toate cazurile de încălcări ale documentelor tehnico-normative, depistate în cadrul controalelor, executorilor li s-a emis acte-prescripții, ce trebuie îndeplinite în mod obligatoriu, cu indicarea termenelor concrete de lichidare a încălcărilor depistate.

În baza rezultatelor verificărilor efectuate, în conformitate cu ordinele lunare ale întreprinderii 'cu privire la premierea salariaților pentru rezultatele de bază ale activității economice', pentru încălcările depistate ale regulilor și normelor de securitate și sănătate în muncă au fost lipsiți de premii, total sau parțial, 6 de lucrători și persoane cu post de răspundere.

7.4 Deranjamentele tehnologice în rețelele electrice ale Î.S. “Moldelectrica” în anul 2023

Sucursala	Lunile anului													Total pe sucursale
		Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie	Noiembrie	Decembrie	
Sud	A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	I	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	3
	AIP	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2
Centru	A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	I	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	AIP	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	3
Nord	A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	I	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
	AIP	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Nord-Vest	A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	I	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	2
	AIP	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Total pe întreprindere	A	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	I	0	0	0	0	1	1	1	2	0	1	0	0	6
	AIP	0	0	0	3	2	1	1	0	0	0	0	0	7

Legenda: A-Avarii; I - Incidente; AIP - Incidente din cauza acțiunilor incorecte a personalului

Tabelul 14. Repartizarea deranjamentelor tehnologice anul 2023

Pentru anul 2023 au fost supuse examinării și evidenței 13 deranjamente tehnologice în rețelele electrice ale Î.S. “Moldelectrica”, dintre care:

- avarii - 0;
- incidente - 13.

În comparație cu anul 2022, numărul total de incidente a crescut cu 8% [de la 12 până la 13].

Din numărul total de incidente, 7 dintre acestea sunt clasificate ca incidente din cauza acțiunilor incorecte ale personalului, și în comparație cu anul 2022 numărul incidentelor cauzate de acțiunile incorecte a personalului a scăzut cu 35% [de la 11 până la 7].

8 PROTECȚIA MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

În perioada de dare de seamă, întreprinderea a efectuat exploatarea și repararea echipamentelor în conformitate cu cerințele legislației de mediu din Republica Moldova, interacționând și cooperând cu organele de control ale Inspectoratului Ecologic de Stat.

În scopul asigurării normelor și cerințelor de limitare a efectelor nocive ale proceselor de producție asupra mediului și reducerii nivelului de poluare a apelor de suprafață și subterane, a aerului atmosferic și a resurselor funciare, în cursul anului în subdiviziunile întreprinderii au fost întreprinse o serie de măsuri de protecție a mediului.

Pentru a elimina riscul de contaminare a solului și a apelor subterane cu ulei de transformator, s-au efectuat reparații la receptoarele de ulei și îngrădirile acestora la următoarele substații:

- în sucursala Nord-Vest: „Tețcani”, „Larga”, „Soroca”, „Otaci”, „Drochia”;
- în sucursala Nord: „Agromaș”, „Ungheni”, „Cuhurești”;
- în sucursala Centru: „Ciocîlteni”, „Telecentru”;
- în sucursala Sud: „Chircani”.

Pentru a preveni moartea păsărilor din cauza șocului electric, 1849 de bariere pentru păsări au fost instalate pe pilonii liniilor de transport de înaltă tensiune [Nord-Vest - 24, Nord - 835, Centru - 472, Sud - 518].

La instalațiile staționare de regenerare de tip PSM au fost recuperate pentru reutilizare 148,8 tone de ulei uzat de la transformatoare de putere și întrerupătoare de înaltă tensiune, inclusiv: Nord-Vest - 24,2 tone, Nord - 42,0 tone, Centru - 37,6 tone, Sud - 45 tone.

La baza sucursalei Nord-Vest au fost proiectate și construite rețele de alimentare cu apă potabilă. Costurile au constituit 626 mii lei.

Pe baza contractelor încheiate cu agenții economici, Baza de Producere a transferat spre reciclare 89 bucăți de baterii auto.

În cursul anului, aproape 366 de tone de deșeuri menajere solide (gunoi) au fost generate și transportate la locurile de depozite legale în conformitate cu contractele încheiate cu entitățile comerciale.

La 31.12.2023, pe teritoriul subdiviziunilor se află o cantitate record de deșeuri pentru toți anii de existență a întreprinderii - 338 de tone, din care aproximativ 89 de tone sunt fier vechi generat în timpul casării echipamentelor electrice demontate.

Volumul deșeurilor toxice (ulei de transformator, silicagel, electrolit, baterii de acumulator, lămpi fluorescente) colectate și plasate pe teritoriul subdiviziunilor s-a ridicat la peste 190 de tone (vezi fig. 1), adică de peste 5 ori mai mult decât în anul 2022. La sfârșitul anului 2023 a fost selectat antreprenorul pentru eliminarea deșeurilor toxice acumulate de peste 10 ani, precum și a anvelopelor. Suma totală a ofertei câștigătoare a fost de 4,624 milioane lei.

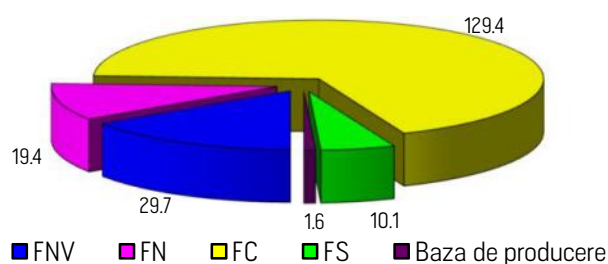

Fig.20. Acumularea deșeurilor pe teritoriul sucursalelor la 21.12.2023, tone

Cea mai importantă sarcină cu care se confruntă întreprinderea în domeniul protecției mediului este problema eliminării a 155 de echipamente electrice în care în uleiul de transformator, în perioada 2010-2011, au fost găsite substanțe periculoase din grupa bifenil policlorurat (BPC), care se referă la poluanții organici persistenți care distrug stratul de ozon. Pentru a respecta prevederile Regulamentului „privind bifenilii policlorurați” (HG RM Nr. 81 din 02.02.2009), în anul 2022 au fost demontate 122 de echipamente (întrerupătoare de 35 kV) și înlocuite cu echipamente noi care nu conțin ulei (întrerupătoare cu vid). În prezent, 33 de unități de echipamente contaminate rămân în funcțiune. Condițiile de depozitare a echipamentelor demontate sunt următoarele: Nord-Vest - 9 unități, amplasate pe o platformă deschisă, Nord - 25 de unități, amplasate într-un depozit închis și 43 unități pe o platformă deschisă din beton, Centru - 32 unități pe o platformă deschisă, Sud - 13 unități pe o platformă de beton acoperită. Toate lucrările de demontare și reutilizare a echipamentelor electrice contaminate cu BPC în conformitate cu Convenția de la Stockholm privind poluanții organici persistenți trebuie să fie finalizate până la sfârșitul anului 2026.

Pe lângă echipamentele electrice contaminate cu BPC, întreprinderea are și sol contaminat cu BPC. În 2020, compania cehă "DECONTA" a realizat un studiu al substației în ceea ce ține de contaminarea solului, apei și aerului cu bifenili policlorurați. Pe baza rezultatelor inspecției fotogrammetrice a substației, a fost prezentat Proiectul „Concept de reducere a riscurilor la SE 400 kV „Vulcănești”. Volumul de sol contaminat cu BPC pe teritoriul substației a constituit 11745 metri cubi (21141 tone). În prezent, problema curățării teritoriului substației de BPC rămâne nerezolvată.

Serviciul management tehnic central a elaborat și aprobat limitele anuale pentru anul 2023 de consum pentru necesitățile proprii de energie electrică, căldură, gaze naturale, apă și limitele de scoatere a deșeurilor menajere pentru toate subdiviziunile întreprinderii. Pe baza rezultatelor anului, s-au realizat următoarele economii de resurse energetice: consumul de energie electrică față de anul precedent 2022 a scăzut cu 9%, de gaze naturale cu 19% și de resurse de apă cu 12%.

Pentru a utiliza rațional resursele energetice, subdiviziunile au luat următoarele măsuri pentru îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor:

- la baza sucursalei „Nord-Vest” (or. Dondușeni), 7 cazane vechi cu încălzire electrică au fost înlocuite cu altele noi, mai eficiente energetic;
- 208 ferestre vechi au fost înlocuite cu geamuri termopan („Nord-Vest” - 2 buc., „Nord” - 206 buc.)
- În clădirea administrativă a sucursalei Nord (Bălți) au fost montate 4 uși noi ermetice din plastic și 3 uși
- la SE Brînzenei Noi și la baza Vatra.
- La baza sucursalei Nord-Vest a fost realizată izolarea termică a ușii garajului automacaralei, a clădirii-garaj și a boxelor pentru autovehicule Nr. 21-36.
- pe teritoriul SE "Șoldănești" (Nord) au fost instalate în total 21 de lămpi stradale LED cu conectare prin senzor de mișcare.
- ca parte a exploatării curente, lămpile convenționale cu incandescență sunt înlocuite continuu cu lămpi LED ce economisesc energie.

În vederea monitorizării respectării legislației de mediu, la data de 5 aprilie 2023, reprezentanții Inspectoratului pentru Protecția Mediului au efectuat o inspecție la Baza de Producere pentru a determina sursele de emisie de substanțe nocive în atmosferă și a elibera autorizația de emisie. În timpul controlului nu au fost constatate încălcări.

În baza Legii privind plata pentru poluarea mediului (nr. 1540 din 25.02.98) la nouă obiective ale întreprinderii, incluse în registrul întreprinderilor care au impact negativ asupra mediului (este vorba de 4 baze ale sucursalelor, 4 stații de 330-400 kV și Baza de Producere), la fiecare jumătate de an au fost prelevate probe de ape atmosferice (ale ploilor), în care laboratorul de chimie al Agenției de Mediu a determinat prezența produselor petroliere și a substanțelor în suspensie. La unele obiecte au fost detectate depășiri de concentrații maxime admisibile (CMA). Pentru toate depășirile concentrației maxime admisibile, s-a plătit o taxă sporită pentru poluarea mediului către fondurile de mediu ale țării.

Pentru baza de producție, serviciul de protecție și prevenire a elaborat un Dosar Tehnic al emisiilor de substanțe nocive în atmosferă din surse staționare de poluare și a obținut de la Agenția de Mediu o autorizație pentru emisii de substanțe nocive în atmosferă din surse staționare pentru o perioadă de 5 ani.

Principalii indicatori de protecție a mediului nu au depășit normativele stabilite, cu excepția consumului de energie termică în Clădirea Administrativă și a deversării de poluanți cu apele atmosferice (Anexa 1). Suma totală a plăților pe întreprindere în conformitate cu legea „privind plata pentru poluarea mediului” a fost de 15,4 mii lei (pentru comparație în anul 2022 - 17,1 mii lei).

La Centrul de Instruire, în cadrul cursurilor de perfecționare profesională, 97 de angajați ai întreprinderii au participat la un curs de lecții în domeniul protecției mediului înconjurător.

9 ACCESUL LA REȚELELE ELECTRICE DE TRANSPORT

Î.S. „Moldelectrica” este obligată conform legislației naționale să acorde acces la rețelele electrice de transport tuturor utilizatorilor de sistem, existenți sau potențiali.

În anul 2023 întreprinderea a înregistrat 5 solicitări de racordare a instalațiilor de utilizare a potențialilor consumatori. În urma examinării acestor solicitări, s-au emis 5 avize de racordare a instalațiilor de utilizare cu o putere totală de 6,44 MW.

În 2023 s-au înregistrat 71 solicitări de racordare complete a unităților de producere. În urma examinării solicitărilor s-au emis/reperfectat avize pentru 54 de solicitări, iar 17 solicitări au fost incluse în Lista de așteptare a avizelor de racordare.

Valoarea totală a puterii avizate pentru racordarea instalațiilor de producere în 2023 este de 1096,39 MW, dintre care 483,4 MW reprezintă centrale electrice fotovoltaice, 582 MW sunt centrale eoliene, 15,99 MW sunt centrale electrice de cogenerare și 10 MW pentru instalații de stocare a energiei electrice.

La finele anului 2023 sunt valabile avize de racordare a instalațiilor de producere cu o putere totală de 1705,03 MW dintre care 734,54 MW reprezintă avize pentru racordarea centralelor electrice fotovoltaice, 20,99 MW – centrale electrice de cogenerare, 939,5 MW – centrale eoliene și 10 MW – instalații de stocare a energiei electrice. La moment pe parcursul anilor precedenți au fost racordați de facto la rețeaua electrică de transport, solicitanți cu unități de producere cu o putere instalată de 4,5 MW – centrale electrice fotovoltaice, 31,24 MW – centrale eoliene, 3,6 MW – centrală pe biogaz și 13,4 MW – centrală electrică cu termoficare.

REPARTIZAREA PUTERII
APROBATE SPRE RACORDARE PE
TIPURI DE
CENTRALE ELECTRICE, MW

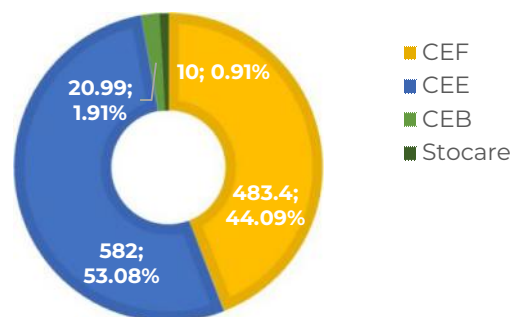

Figura 21. Racordarea instalațiilor de producere

10 ACTIVITATEA INTERNAȚIONALĂ

10.1 Interconectarea sistemelor energetice a Republicii Moldova și Ucrainei cu sistemul energetic ENTSO-E

Pe parcursul anului 2023, Î.S. “Moldelectrica” și-a continuat activitatea sa în cadrul grupului de lucru Ucraina/Moldova. Astfel, Î.S. “Moldelectrica” a participat la o serie de întâlniri de-a lungul anului conform necesității convocării acestor ședințe.

În urma semnării 'Acordului privind condițiile viitoare interconexiuni a sistemelor energetice a Ucrainei / Moldovei la sistemul energetic a Europei Continentale' care a intrat în vigoare în data de 06 iulie 2017 și deciziei despre necesitatea efectuării studiilor adiționale, în anul 2019 au fost inițiate negocierile Contractului de servicii pentru efectuarea studiilor de către Consorțiul ENTSO-E. Studiul a fost finalizat în decembrie 2021.

Urmare finalizării Studiului au fost inițiate pregătirile pentru decuplarea de la sistemul IPS/UPS pentru efectuarea testărilor funcționării sistemelor electroenergetice a Republicii Moldova și Ucraina în regim izolat pentru câteva zile și reconectarea ulterioară la sistemul IPS/UPS. În data de 24 februarie 2022 sistemele energetice a Republicii Moldova și Ucrainei s-au deconectat de la sistemul electroenergetic IPS/UPS și au demarat testele în regim izolat. Toate testele au fost efectuate cu succes. Urmare a invaziei ruse pe teritoriul Ucrainei, în data de 27.02.2022 Ucraina a luat decizia de a nu se reconecta la sistemul IPS/UPS și a solicitat la ENTSO-E a fi conectate sistemele electroenergetice a Ucrainei/Republicii Moldova la sistemul electroenergetic ENTSO-E Europa Continentală. Urmare deciziilor la nivel ENTSO-E și politic la nivel European a demarat procesul de sincronizare de probă în regim de urgență. În cadrul acestui proces au fost create mai multe grupuri de lucru care timp de 17 zile au identificat măsurile și au întreprins acțiunile necesare pentru a realiza sincronizarea sistemelor. Astfel în data de 16 martie 2022 sistemele electroenergetice a Ucrainei și Republicii Moldova au fost sincronizate cu sistemul electroenergetic a ENTSO-E Europa Continentală.

Urmare sincronizării de avarie au fost demarate mai multe procese ce urmează a fi implementate în următorii ani. Adicional în data de 01.06.2022 Î.S. “Moldelectrica” a aderat la procesul de compensare financiară a devierilor neintenționate FSkar.

Urmare efortului depus de angajații Î.S. “Moldelectrica” în data de 12.10.2022 a fost posibilă implementarea procesului de alocare comună a capacităților pe granița RO-MD, licitațiile fiind efectuate pe platforma Transelectrica.

În mai 2023 Î.S. Moldelectrica a început discuțiile cu ENTSO-E pentru obținerea statutului de membru observator a ENTSO-E, având în vedere certificarea Î.S. Moldelectrica ca Operator de Sistem modelul Operator de Sistem Independent, care fost obținut în iunie 2023. Astfel, în iunie 2023 a început pregătirea pachetului de documente pentru obținerea statutului de membru observator.

În acest sens Î.S. Moldelectrica a depus pachetul de documente necesar în septembrie 2023, iar în data de 26 octombrie 2023 în cadrul ședinței plenare a ENTSO-E a fost obținut votul unanim pentru acceptarea Î.S. Moldelectrica în calitate de Membru observator ENTSO-E.

Acordul de membru observator ENTSO-E a fost semnat în data de 22 noiembrie 2023 cu intrarea în vigoare din 01.01.2024.

10.2 Organizarea interacțiunii Operatorului sistemului de transport (OST) cu operatorii zonelor externe de dispecerizare.

În anul de raportare, Î.S. “Moldelectrica” a desfășurat activități legate de interacțiunea OST cu operatorii din zonele externe de dispecerizare și partenerii străini cu privire la problemele de funcționare în comun a sistemelor energetice.

Pe parcursul anului 2023, Î.S. “Moldelectrica” a organizat și a desfășurat 3 ședințe de lucru cu reprezentanții “NEK Ukrenerg” în cadrul cărora au fost discutate problemele actuale privind lucrul în paralel ale sistemelor electroenergetice din Republica Moldova și Ucraina precum și problemele legate de alocarea capacității transfrontaliere pe frontieră Republica Moldova – Ucraina.

În cadrul ședințelor de lucru, organizate și desfășurate în anul de raportare în cadrul întreprinderii, a continuat modificarea unor Anexe la Acordul de Exploatare MD-UA, au fost discutate și problemele actuale legate de organizarea funcționării în paralel ale sistemelor electroenergetice din Republica Moldova și Ucraina.

În acest sens, pe data de 19 decembrie 2023, la sediul Î.S. “Moldelectrica” a fost desfășurată ședință de lucru în cadrul căreia au fost coordonate și semnate 6 Anexe la Acordul de Exploatare MD-UA, Acordul comercial de alocare a capacității transfrontaliere și Regulile de alocare pe termen lung și pe termen scurt.

Acordul și Regulile de alocare au fost transmise spre avizare către organele de reglementare din Republica Moldova și Ucraina.

În urma efectuării interconectării cu zona sincronă ENTSO-E, în luna martie anul 2022, au fost organizate 3 ședințe de lucru între reprezentanții Î.S. “Moldelectrica” și C.N.T.E.E: “Transelectrica” S.A. în vederea discutării problemelor actuale legate de interconectarea blocului de reglare în cadrul SE al Ucrainei – SE al RM cu sistemul ENTSO-E, alocarea capacității transfrontaliere, schimbul de date, semnarea acordurilor și contractelor.

În cadrul ședințelor de lucru organizate și desfășurate în anul de raportare, au fost semnate Reguli de Alocare Intrazilnică a capacității transfrontaliere, iar la momentul actual continuă discuțiile privind Acordul de interacțiune între Î.S. “Moldelectrica” și C.N.T.E.E. “Transelectrica” S.A.

10.3 Coordonarea interacțiunii Operatorului sistemului de transport cu organele executive și organele de lucru ale organizațiilor internaționale în domeniul energetic.

10.3.1 Relațiile OST cu Comitetul Executiv al Consiliului Electroenergetic ale țărilor CSI.

Spre deosebire de anii precedenți, fiind luată în considerație situația actuală din anul 2022-2023, relațiile OST cu Comitetul Executiv al Consiliului Electroenergetic ale țărilor CSI [CE CEE CSI] și cu Comisia pentru Coordonarea operațională și tehnologică a funcționării în comun a sistemelor energetice ale CSI și ale țărilor baltice [KOTK] au fost suspendate.

10.3.2 Relațiile OST cu Secretariatul Comunității Energetice.

În anul 2023 au fost îndeplinite un șir de acțiuni ce țin de proiectele legate de intrarea Sistemului electroenergetic al RM prin crearea blocului unic de reglare în componența sistemului energetic al Ucrainei în componența ENTSO-E.

Totodată, în cadrul implementării a noilor Reguli ale Pieței Energiei Electrice [RPEE], pe parcursul anului 2023 au fost petrecute mai mult de zece ședințe în format de videoconferință cu reprezentanții Secretariatului Comunității Energetice și EU4Energy pe marginea proiectelor privind:

- transpunerea Codurilor rețelelor electrice [EBGL, CACM, FCA];
- integrarea pieței angro a energiei electrice din RM în piața pan-Europeană și crearea unei piețe regionale de energie;

- atingerea obiectivului OST de a aloca 70% din capacitatea totală de interconectare participanților la piață în scopul efectuării activității comerciale transfrontaliere;
- securitatea aprovizionării cu energie electrică;
- implementarea și integrarea pieței de echilibrare în platformele electronice europene.

10.3.3 Oficiul de Emitere a codurilor EIC

Î.S. “Moldelectrica” este nominalizată în calitate de Birou Local nr. 64 de Atribuire a codurilor EIC începând cu luna august 2018. Biroului Local de Emitere i sa atribuit un compartiment pe pagina oficială a întreprinderii, unde permanent se actualizează informația cu privire la codurile EIC, formularele de cereri pentru alocarea codurilor EIC și registrul codurilor EIC.

În conformitate cu solicitările participanților pe piață, pentru perioada de raportare, au fost înregistrate:

- Codurile EIC de tip X – pentru persoanele juridice, participanți pe piața de energie electrică – 80 unități; dintre care 3 au obținut statut internațional
- Codurile EIC de tip W – pentru unități de producere – 61 unități.

Î.S. “Moldelectrica” a luat parte la adunarea generală a reprezentanților Biroului Central și Birourilor Locale pentru distribuirea codurilor EIC, organizată de Biroul Central CIO ENTSO-E pe 17 mai și 19 octombrie 2023 (în format de videoconferință).

10.3.4 Regiunea de calculul coordonat a capacității [Capacity Calculation Region – CCR]

Regulamentul (UE) 2015/1222 din 24 iulie 2015 de stabilire a unor linii directoare privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor [CACM] adaptat pentru țările Comunității Energetice prevede crearea unei regiuni de calcul coordonat a capacității [Capacity Calculation Region - CCR].

Pe platforma ENTSO-E este organizat grupul de lucru tematic - Eastern European CCR - compus din reprezentanții Î.S. “Moldelectrica”, S.A. “NEK “Ucrenergo”, PSE (OST din Polonia). SEPS (OST din Slovacia), MAVIR (OST din Ungaria), C.N.T.E.E. “Transelectrica” S.A. (OST din România). Ședințele de lucru EE CCR au loc o dată la două săptămâni; în cadrul ședințelor deja petrecute au fost examinate următoarele:

- configurarea Eastern European CCR;
- analiză posibilității extinderii Core CCR asupra regiunii UA-MD;
- organizarea activității Eastern European CCR;

- elaborarea și pregătirea pentru semnarea caietului de sarcini “Terms of Reference CCR Workstream East”;
- elaborarea și pregătirea pentru semnarea acordului “Eastern Europe Capacity Calculation Region TSOs’ Cooperation Agreement”.

10.3.5 Proiecte pentru implementare locală (Local Implementation Project – LIP)

Regulamentul (UE) 2015/1222 din 24 iulie 2015 de stabilire a unor linii directoare privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor (CACM) adaptat pentru țările Comunității Energetice are ca scop crearea unei piețe regionale de energie prin organizarea proiectelor pentru implementare locală (Local Implementation Project – LIP).

Pe platforma Secretariatului Comunității Energetice, cu suportul Agenției pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din domeniul Energiei (ACER), All NEMO Committee, este organizat grupul de lucru Joint Expert Team on the Energy Community - JET EnC - compus din reprezentanții Î.S. “Moldelectrica”, S.A. “NEK “Ucrenergo”, PSE, SEPS, MAVIR, C.N.T.E.E. “Transelectrica” S.A., plus 10 OST din UE, circa 20 de NEMO din EU și EnC, autorități de reglementare. Ședințele de lucru JET EnC au loc o dată la două săptămâni; în cadrul ședințelor deja petrecute au fost examinate următoarele:

- organizarea activității JET EnC;
- propuneri privind crearea LIP;
- elaborarea planului de integrare “MCO Integration Plan”;
- monitorizarea activității CCR.

11 PIAȚA ENERGIEI ELECTRICE

11.1 Organizarea interacțiunii OST cu participanții pieței angro a energiei electrice din Republica Moldova.

În perioada de raportare, în conformitate cu RPEE și Procedura “Cerințele privind înregistrarea în calitate de parte responsabilă de echilibrare”, OST a înregistrat 85 participanți noi pe piața angro.

Participanții pe piața angro, înregistrați în calitate de parte responsabilă de echilibrare (PRE) au fost instruiți cu privire la procesele de pe piață, necesitatea respectării regulilor și procedurilor elaborate de OST, au fost familiarizați cu modalitatea de lucru în cadrul Sistemului informațional “Piața angro a energiei electrice”.

În perioada de raportare, au fost semnate 85 de contracte de echilibrare și 370 de acorduri adiționale la contracte de echilibrare.

În perioada de raportare nu au fost înregistrate solicitări, respectiv nu au fost semnate contracte de participare la piața energiei electrice de echilibrare.

Cu ajutorul instrumentului HELPDESK a fost realizată interacțiunea cu participanții pieței angro 7 zile pe săptămână de la 07:00 până la 20:00. Suportul participanților pieței este efectuat prin intermediul telefoniei mobile sau prin adresare la poșta electronică. În perioada de raportare au fost procesate mai mult de 950 solicitări și incidente parvenite prin instrumentul HELPDESK.

11.2 Realizarea funcțiilor Operatorului Sistemului de Transport privind gestionarea relațiilor contractuale ale participanților pieței energiei electrice din cadrul SE al RM

Regulile pieței energiei electrice prevăd existența următoarelor piețe: piața contractelor bilaterale, piața zilei următoare, piața pe parcursul zilei, piața energiei electrice de echilibrare și piața serviciilor de sistem.

În lipsa Operatorului Pieței Energiei Electrice în RM, funcțiile aferente gestionării pieței contractelor bilaterale temporar sunt atribuite Î.S. “Moldelectrica”. La momentul actual, Serviciul Gestiune Piață (SGP) este serviciul din cadrul Î.S. “Moldelectrica”, responsabil pentru înregistrarea contractelor bilaterale și gestionarea acestora în Sistemul informațional “Piața angro a energiei electrice” atât pentru contractele de pe piața locală cât și în ceea ce privește contractele încheiate între participanții pieței angro locale cu partenerii internaționali. Astfel, pe piața locală au fost înregistrați mai mult de o sută de contracte bilaterale și 117 contracte transfrontaliere.

11.3 Consumul tehnologic de energie electrică în rețeaua electrică de transport.

11.3.1 Valorile normative și calculate a consumului tehnologic de energie electrică.

În conformitate cu Hotărârea ANRE nr. 1004 din 30.12.2022, normativul consumului tehnologic de energie electrică la transmiterea acesteia prin rețeaua de înaltă tensiune a Î.S. “Moldelectrica” constituie 3,5%.

În anul 2023, consumul tehnologic de energie electrică în rețeaua electrică de transport al Î.S. “Moldelectrica” este de 171,8 milioane kWh sau 4,05% în raport cu valoarea efectivă a energiei electrice intrate în regiunea malului drept al râului Nistru pentru piața internă.

Valorile calculate al consumului tehnologic de energie electrică în rețeaua electrică de transport a Î.S. “Moldelectrica” au fost determinate lunar conform Programului Institutului de Energie al Academiei de Științe a Republicii Moldova pentru sucursalele RETÎ și în general pentru Î.S. “Moldelectrica” și au constituit 196,6 milioane kWh.

11.3.2 Analiza consumului tehnologic efectiv de energie electrică.

Consumul tehnologic efectiv de energie electrică în rețeaua electrică de transport al Î.S. “Moldelectrica” în anul 2023 a constituit 171,8 milioane kWh sau 4,05% [în anul 2022 - 161,9 milioane kWh și respectiv 3,66%].

Valoarea medie anuală a consumului tehnologic relativ de energie electrică s-a majorat - cu 0,39%. Valoarea absolută a consumului tehnologic de energie electrică s-a majorat cu 9,9 milioane kWh.

În conformitate cu Regulile pieței energiei electrice aprobate de către ANRE prin HOTĂRÂREA Nr. 283 din 07-08-2020, Î.S. “Moldelectrica” a efectuat achiziții de energie electrică pentru acoperirea consumului tehnologic în baza contractelor bilaterale, în conformitate cu notificările fizice, diferența între valorile de facto și valorile notificate a constituit dezechilibrul, pentru care a fost aplicat mecanismul de compensării financiare descris în Regulile pieței energiei electrice. Conform Regulilor pieței energiei electrice, în perioada 01.01.2023 - 31.12.2023 a fost notificată energia electrică pentru acoperirea consumului tehnologic în valoare de 177,0 milioane kWh, iar consumul tehnologic pentru anul 2023, luând în considerare notificările fizice, a constituit 171,8 milioane kWh, dezechilibrul a constituit 5,23 milioane kWh [între ele: dezechilibru negativ a constituit 26,7 milioane kWh, dezechilibru pozitiv 31,93 milioane kWh, cu costul pentru dezechilibru negativ 53,33 milioane lei, dar dezechilibru pozitiv 20,54 milioane lei].

Cheltuielile de consum tehnologic conform contractelor bilaterale achitate de Î.S. “Moldelectrica” au constituit 232,8 milioane lei.

Creșterea valorii absolute a consumului tehnologic în 2023 este cauzată de conectarea în paralel pe data de 16.03.2022 cu sistemul electroenergetic al țărilor Europei continentale, ceea ce a dus la fluxuri în buclă din România către Ucraina prin sistemul energetic al Republicii Moldova.

Principalele cauze care au determinat majorarea pierderilor în RET sunt:

1. Majorarea fluxurilor de putere pe liniile: LEA 400 kV Isaccea - Vulcănești, LEA 400 kV Vulcănești - CERS Moldovenească, precum și pe liniile 330 kV din tranzitul CERS Moldovenească - Chișinău - Strășeni - Bălți - CHE Dnestrovsc. Majorarea fluxului de putere activă [MW] pe linii indicate și respectiv a valorii curentului electric [A], cauzează o creștere în proporție la pătrat a pierderilor de putere pe liniile electrice.
2. Majorarea fluxurilor de putere pe tranziturile 110 kV dintre stațiile electrice Vulcănești - Comrat - Chișinău;
3. Cauza principală a majorării valorilor fluxurilor de putere pe LEA [indicate la p.1 și p.2] sunt fluxurile de buclă, din SE al Ucrainei prin sistemele energetice ale României și Moldovei, după interconectarea acestora cu SE al Europei continentale. Valoarea acestor fluxuri de buclă este influențată de mai mulți factori:
 - Profilul excedentar al generării în regiunea Dobrogea din România [puterea instalată sumară fiind de apr. 3500 MW, inclusiv sursele regenerabile de en. electrică];
 - Importul comercial din SE al Bulgariei spre SE al României, urmat de o majorare a generării în regiunea de nord a Bulgariei;
 - Profilul deficitar în regiunea Odessa din SE al Ucrainei.
4. Un alt factor important care influențează încărcarea liniilor 330 kV din tranzitul CERS Moldovenească - Chișinău - Strășeni - Bălți - CHE Dnestrovsc este regimul de pompaj al blocurilor generatoare de la centrala CHE Dnestrovsc [Ucraina]. În acest regim [de pompaj] consumul de putere în nodul indicat, poate ajunge la valorile de 800 - 1200 MW.

Această creștere duce la o majorare a costurilor Î.S. “Moldelectrica” pentru achiziționarea energiei electrice necesare acoperirii consumului tehnologic de energie electrică atunci când aceasta este

transmisă prin rețeaua Î.S. “Moldelectrica” și poate duce, de asemenea, la un exces al pierderilor normative în rețelele electrice ale Î.S. “Moldelectrica” stabilite de ANRE.

Informația privind consumul tehnologic și pierderile în rețeaua de transport a Î.S. “Moldelectrica” este prezentată în tabelul 15.

Tabelul 15. Analiza pierderilor tehnologice la transportul energiei electrice pe rețeaua Î.S. “Moldelectrica” pentru anul 2020

Nr.	Denumirea	Anul 2022				Anul 2023				Valoarea calculată al consumului tehnologic pentru a.2023	Abaterile valorilor calculate de la valoarea normativă
		Energia electrică intrată în rețeaua sucursalelor RETÎ	Energia electrică [netă] intrată în rețea	Consumul tehnologic efectiv		Energia electrică intrată în rețeaua sucursalelor RETÎ	Energia electrică [netă] intrată în rețea	Consumul tehnologic efectiv			(+) depășire (-) economie
		mil.kWh	mil.kWh	mil.kWh	%	mil.kWh	mil.kWh	mil.kWh	%	mil.kWh	mil.kWh
1.	Sucursala RETÎ Nord-Vest	369,3	303,4	14,7	4,81	362,5	281,9	16,7	5,97	17,1	- 0,4
2.	Sucursala RETÎ Nord	1441,4	668	25,9	3,89	1416,9	628	28,5	4,55	30,6	- 2,1
3.	Sucursala RETÎ Centru	2895,8	728,5	32,2	4,44	2677,5	662,3	35,5	5,38	36,6	- 1,1
4.	Sucursala RETÎ Sud	2385,9	493,8	57,1	11,79	2665,5	456,9	64,3	13,99	62,5	1,8
		7092,4				7122,4					
5.	Dintre care Energia electrică intrată în rețeaua OSD pe LEA 10-6 kV		2231,9	0			2208,4	0			
6.	Pierderile în rețeaua de transport 330-400 kV			32,0				26,8		49,8	- 23,0
7.	Total pentru SEM din regiunea Malului Drept		4425,6	161,9	3,66		4237,5	171,8	4,05	196,6	- 24,8

Notă: Valoarea relativă a consumului tehnologic de energie electrică în rețeaua electrică de transport este determinată în raport cu valoarea energiei electrice nete intrate în rețea Î.S. “Moldelectrica”.

11.4 Indicatori privind continuitatea serviciului de transport al energiei electrice.

Valorile indicatorului de calitate privind energia electrică nelivrată ENS (Energy Not Supplied) și timpul mediu de întrerupere AIT (Average Interruption Time) pentru perioada 01.01 – 31.12.2023.

Indicator	Trimestrul I	Trimestrul II	Trimestrul III	Trimestrul IV	Total
ENS (MWh)	10,365	30,742	39,883	61,216	140,008
AIT (min/an)	1,301	4,319	5,321	7,315	18,096

Tabelul 15. Valorile indicatorilor ENS și AIT

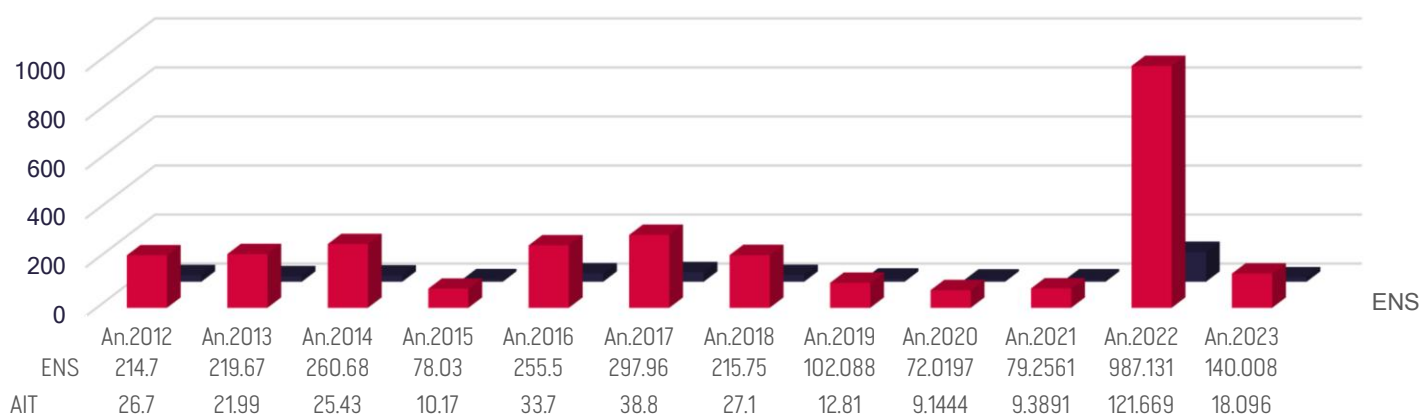

Figura 22. Valorile indicatorilor de calitate privind continuitatea serviciului în perioada 2012-2023

12 PERSPECTIVELE DE DEZVOLTARE A ÎNTREPRINDERII

Î.S. “Moldelectrica” planifică dezvoltarea rețelelor electrice de transport, ținând cont de starea actuală a sistemului energetic și evoluția prognozată a consumului, producției și schimburilor de energie electrică.

Pentru perioada 2023-2025 se propune alocarea investițiilor în următoarele direcții:

- Construcția LEA 400 kV Vulcănești-Chișinău;
- Extinderea stației Chișinău-330 kV;
- Construcția LEA 400 kV Bălți-Suceava;
- Extinderea stației Bălți-330 kV;
- Construcția LEA 400 kV Strășeni-Gutinaș;
- Extinderea stației Strășeni-330 kV;
- Construcția noului sediu al întreprinderii;
- Modernizarea sistemelor SCADA și MMS;
- Implementarea proceselor necesare în conformitate cu cerințele ENTSO-E;
- Reconstrucția liniilor electrice aeriene existente 110-400 kV;
- Retehnologizarea ID-10 kV;
- Reconstrucția/retehnologizarea stațiilor electrice;
- Instalarea capacităților noi de transformare și înlocuirea transformatoarelor existente;
- Modernizarea selectivă PRA.